

Univerzita Palackého v Olomouci
Cyrilometodějská teologická fakulta
Katedra křesťanské sociální práce

Sociální práce se ženami, které se staly obětmi obchodování s lidmi

Bakalářská práce

Studijní program

Sociální práce

Autor: Judita Kračínová
Vedoucí práce: Mgr. Michaela Kvapilová Bartošová, Ph.D.

Olomouc 2026

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto práci zpracovala samostatně na základě použitých pramenů a literatury uvedených v bibliografickém seznamu.

V Olomouci datum 14.4.2026

Judita Kračinová

Poděkování

Moje srdečné poděkování patří především paní Mgr. Michaelé Kvapilové Bartošové, Ph.D., za její lidský přístup, ochotu a čas, který mi věnovala. Děkuji také své rodině, která při mně vždy stála a byla mi největší oporou. Děkuji i svým přátelům, kteří mi byli pevnou oporou a pomáhali mi udržet si odhodlání a nadhled i v náročnějších etapách mého studia.

Obsah

Seznam zkratk	6
Úvod	7
1 Představení tématu	8
1.1 Obchodování s lidmi	8
1.2 Obchod se ženami jako oběťmi obchodování s lidmi	9
1.3 Sociální zázemí obětí obchodování se ženami	10
1.3.1 Sociálně vyloučené lokality	11
1.4 Formy obchodování se ženami	12
1.4.1 Nucená prostituce	13
1.5 Identifikace obětí obchodování se ženami z pohledu institucí a pomáhajících organizací	14
1.5.1 Fyzické a psychické příznaky a projevy	15
1.6 Dopady u obchodovaných žen	16
1.6.1 Trauma	16
1.6.2 Posttraumatická stresová porucha	17
1.6.3 Komplexní posttraumatická stresová porucha	18
1.7 Rizikové faktory u obchodovaných žen	18
1.7.1 Sekundární viktimizace	18
1.7.2 Stockholmský syndrom	19
2 Sociální práce se ženami jako oběťmi obchodování s lidmi	20
2.1 Sociální práce	20
2.1.1 Sociální pracovník	20
2.2 Ochrana, pomoc a podpora ženám jako obětem obchodování	21
2.2.1 Institucionální pomoc a podpora	22
3 Propojení tématu s teoriemi a metodami sociální práce	24
3.1 Terapeutické paradigma	24
3.2 Zplnomocňování klientů	25
3.3 Krizová intervence	25
3.3.1 Metodické principy krizové intervence	26
3.4 Systemický přístup	27
3.4.1 Přístup zaměřený na řešení	27
4 Propojení tématu se sociální politikou	29
4.1 Všeobecná deklarace lidských práv	29

4.2	Listina základních práv a svobod	30
4.3	Palermský protokol.....	31
4.4	Zákonný rámec ochrany obětí	31
4.5	Strategický rámec boje proti obchodování s lidmi v ČR	32
5	Etické hledisko	34
6	Identifikace problému	36
7	Analýza potřebnosti	37
7.1	Metody získání dat	37
7.2	Příklady dobré praxe	39
7.2.1	La Strada Česká republika, o.p.s.	40
7.2.2	Projekt Magdala.....	41
7.2.3	Program podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi (MV ČR)	42
7.2.4	Diakonie ČCE-Středisko celostátních programů a služeb	43
7.3	Příčiny problému a dopady na cílovou skupinu	44
7.3.1	Příčiny problému.....	44
7.3.2	Dopady na cílovou skupinu	45
7.4	Analýza stakeholderů	46
7.5	Závěr analýzy potřebnosti	48
8	Úvod projektu a jeho cíle	49
8.1	Základní informace o cílové skupině	50
8.2	Intervenční logika.....	50
8.3	Klíčové aktivity	51
8.4	Harmonogram	56
8.5	Management rizik.....	57
8.6	Rozpočet	59
8.7	Výsledky a přidaná hodnota projektu	61
	Závěr	63
	Bibliografie	64
	Anotace	70
	Annotation.....	71
	Resumé.....	72
	Přílohy	73

Seznam zkratek

PTSD-Posttraumatická stresová porucha

ČR-Česká republika

NZDM-Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež

MPSV-Ministerstvo práce a sociálních věcí

MŠMT-Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

LZPS-Listina základních práv a svobod

VDLP-Všeobecná deklarace lidských práv

IFSW – International federation of social workers

OSN-Organizace spojených národů

TZ-Trestní zákoník

Úvod

Tato bakalářská práce se věnuje tématu sociální práce se ženami, které se staly oběťmi obchodování s lidmi, přičemž se zaměřuji na situaci v České republice.

V současnosti existují organizace, které se touto problematikou zabývají a poskytují pomoc a podporu obětem obchodování s lidmi. Tyto organizace nabízejí krizovou intervenci, sociální poradenství, právní pomoc nebo psychologickou podporu. Zároveň se snaží o prevenci této problematiky a zvyšování povědomí veřejnosti. Přestože je snaha o tématu obchodování s lidmi hovořit častěji, stále však zůstává do určité míry skryté a pro mnoho lidí obtížně uchopitelné.

Díky dvouměsíční praxi v Gréckokatolické charitě Prešov jsem měla možnost hovořit s lidmi, kteří pracují s oběťmi obchodování s lidmi. Dozvěděla jsem se tak velmi podstatné a zajímavé informace, které hlavně zohledňuji v praktické části mé bakalářské práce.

Cílem této bakalářské práce je navrhnout projekt podporující informovanost klientů nízkoprahového zařízení pro děti a mládež s důrazem na dívky. Informace se týkají problematiky obchodování s lidmi zejména se ženami. Projekt posiluje jejich schopnosti rozpoznat rizikové situace a nabízí možnosti, jak se před nimi chránit.

Výzkumné zjištění projektu vychází z analýzy potřeby, která se opírá o rozhovory s odborníky, a to např. o paní PhDr. Helenu Paňkovou a také sociální pracovníci z Projektu Magdala, dále o zprostředkované rozhovory se třemi ženami, které se staly oběťmi obchodování s lidmi.

Teoretická část se věnuje představení tématu, vymezení důležitých pojmů. Druhá kapitola se zaměřuje právě na sociální práci se ženami. Dále jsem se snažila téma propojit se sociální politikou a s teoriemi a metodami sociální práce a etikou v souvislosti s tématem

V praktické části se věnuji samotnému projektu, jehož cíl je popsán výše.

Umělou inteligenci jsem při zpracování této práce použila výhradně jako nástroj pro formální a stylistickou úpravu textu. Samotný obsah, myšlenky i odborné závěry jsou výsledkem mé vlastní práce, případně vycházejí z uvedených zdrojů.

1 Představení tématu

V této kapitole se zaměřím na to, co si pod pojmem obchodování s lidmi vlastně představit, jaké podoby může mít a v jakém prostředí k němu nejčastěji dochází. Pozornost věnuji obecnému vymezení obchodu s lidmi i specifickému zaměření na ženy, přičemž definuji základní rámec tohoto problému v České republice (dále jen ČR). Dále rozebírám sociální zázemí obětí, ze kterého ohrožené ženy často pocházejí. Popisuji jednotlivé formy obchodování. Součástí kapitoly je také proces identifikace obětí, popis dopadů, které tato zkušenost na ženách zanechává a v poslední řadě rizikové faktory. Všechny tyto poznatky jsou nezbytné pro sociální pracovníky, aby dokázali správně porozumět situaci klientek a zvolit vhodné metody pomoci které rozebírám v dalších částech bakalářské práce.

1.1 Obchodování s lidmi

V následující podkapitole se budu věnovat problematice obchodu s lidmi. Přestože se tato práce zaměřuje hlavně na ženy jako oběti obchodování, je potřeba si tento pojem nejprve vysvětlit v širším smyslu a stanovit jeho základní rámec.

Ministerstvo vnitra ČR (2025) uvádí, že obchodování s lidmi patří mezi nejzávažnější formy kriminality, neboť ohrožuje lidská práva a narušuje základní hodnoty demokratické společnosti tím, že obětem upírá svobodu, důstojnost a zasahuje do jejich integrity. Jedná se o moderní podobu někdejšího obchodu s otroky, kdy jsou lidé považováni za zboží. Nejčastěji jsou oběti vylákány či nuceny setrvávat v prostředí, kde jsou nějakým způsobem znevýhodněny, dezorientovány a různými formami vykořisťovány ve prospěch pachatele. Ti navíc často využívají toho, že přesunutím oběti do cizího státu, kde nezná jazyk, zvyklosti ani svá práva, je pro ni velmi obtížné vyhledat pomoc.

Dále lze obchodování s lidmi chápat jako nábor, přepravu, převod, ukrývání či přijímání osob za účelem jejich vykořisťování. K tomu dochází prostřednictvím hrozby či použití násilí, různých forem nátlaku, únosu, podvodu, klamání, zneužití moci nebo zranitelného postavení osoby. Pachatel může rovněž využít finanční nebo jiné výhody k získání souhlasu osoby, která má nad obětí kontrolu. Samotné vykořisťování se může projevovat zejména zneužíváním k prostituci, sexuálnímu vykořisťování, nucené práci či službám, otroctví nebo obdobným formám podřízenosti, případně odebíráním orgánů. (MZV 2015, čl. 3)

V reakci na novou evropskou směrnici (2024/1712) schválila vláda ČR v únoru 2026 rozsáhlou novelu trestního zákoníku, která zásadním způsobem zpřesňuje definici obchodování s lidmi (§168 TZ). Klíčovou změnou je výslovné rozšíření forem vykořisťování o zneužívání náhradního mateřství, nucené sňatky a nezákonné osvojení. Dosavadní právní úprava tyto jevy postihovala pouze pod obecným pojem „jiné formy vykořisťování“, což v praxi komplikovalo stíhání organizovaných skupin, které zneužívají ženy v tíživé situaci.

Je prokázané, že obchodování s lidmi přináší pachatelům značné zisky. Je obecně známo a podložené důkazy to potvrzují, že tento trestný čin bývá propojen s mezinárodním organizovaným zločinem, obchodem s drogami, obchodem se zbraněmi a někdy i s terorismem. Existují oprávněné indicie, že obrovské nelegální příjmy končí v rukou zločineckých struktur, které je využívají k ovlivňování hospodářství a poté i politiky. Velké částky se přitom investují do budování nových kanálů a mezinárodních zločineckých sítí, k zdokonalení samotného obchodu s lidmi, jeho zamlžování a k dalšímu degradování osudu obchodovaných osob (Čečot 2013, s. 36).

Česká republika funguje jako země zdrojová, cílová i tranzitní. Od roku 2017 roste počet identifikovaných českých občanů vykořisťovaných v zahraničí. Nejčastější cílovou zemí je pro ně Velká Británie (Národní strategie 2020-2023, s. 4).

Mezi rizikové kategorie osob patří: ženy, muži i děti, kteří pocházejí z neuspokojivého či nefungujícího prostředí, osoby žijící v chudobě, pracovní migranti, sociálně vyloučené osoby, osoby se zkušeností s ústavní péčí, osoby nedisponující dostatkem informací, uživatelé/uživatelky drog, osoby dobrovolně se živící prostitucí. (MV ČR 2009)

1.2 Obchod se ženami jako obětmi obchodování s lidmi

Zatímco předchozí část práce vymezila obchodování s lidmi v obecné rovině, tato podkapitola se zaměřuje na obchod se ženami.

V České republice jsou hlavními obětmi obchodu s lidmi ženy a dívky, často ve věku 18–30 let, mnohdy se vyskytují i mladší. Oběti jsou vybírány na základě své zranitelnosti, což zahrnuje například finanční problémy, sociální izolaci, závislost na partnerovi nebo nedostatek pracovních příležitostí. Pachatelé využívají různé formy nátlaku a manipulace, často prostřednictvím psychologického tlaku, slibů práce či lepšího života a v některých případech i fyzického násilí. Oběti mohou být svazovány dluhy, hrozbami, omezováním pohybu nebo

ztrátou dokladů. Nejčastějším účelem obchodování s lidmi zaměřeného na ženy je sexuální vykořisťování, zejména nucená prostituce, eskortní služby nebo pornografie. Organizované sítě často působí přes hranice, což ztěžuje odhalování a trestní stíhání pachatelů. (Zezulová 2024, s. 10-15)

Projekt Magdala (2025) uvádí, že významnou část zachycených případů v ČR tvoří cizinky, zejména ze zemí jako Rumunsko, Nigérie či Ukrajina. U těchto žen je zranitelnost posílena nejen ekonomickou nouzí v domovském státě, ale také jazykovou bariérou a neexistencí sociálních vazeb v cílové zemi. Národnostní původ tedy s rizikem obchodu s lidmi souvisí primárně skrze socioekonomický status dané země a konkrétní životní podmínky rodiny, nikoliv skrze etnicitu samotnou.

Oběti se často obávají situaci nahlásit kvůli strachu z pachatelů, jazykové bariéry, hanbě nebo nedůvěře vůči institucím jako je policie, státní zastupitelství, či úřady sociální ochrany. (Zezulová 2024, s. 10-15)

Nízké nebo žádné vzdělání bývá jedním z typických znaků obětí obchodování s lidmi, i když nelze opomenout, že některé oběti mohou dosahovat i vyšší úrovně vzdělání.

Rozdíly mezi oběťmi se stabilním zázemím a těmi psychicky zranitelnějšími se projevují zejména ve schopnosti uniknout vykořisťování. Pohotovější a odolnější jedinci mají větší šanci se z této situace vymanit a lépe se s ní následně vyrovnat. Naopak u osob bez pevného zázemí, s nízkým sebevědomím, nižším vzděláním nebo zkušenosti s předchozím zneužíváním bývá tato zkušenost dlouhodobější a představuje obtížně překonatelné trauma.

Z dostupných údajů vyplývá, že většina obětí má tyto společné znaky:

- prožité zneužívání v rodině
- nízkou úroveň vzdělání
- původ z chudého nebo nefungujícího prostředí

(IOM 2009, s. 23)

1.3 Sociální zázemí obětí obchodování se ženami

Tato podkapitola se zabývá širším kontextem prostředí, ve kterém se oběti obchodu se ženami pohybují.

Míra ohrožení žen úzce souvisí s tím, zda v místě, odkud pocházejí, fungují základní služby jako obchody, úřady, školy nebo dostupná lékařská péče. Podle poznatků z praxe (např. Projektu Magdala) oběti často vyrůstají v prostředí kde chybí bezpečné bydlení a kvalitní vzdělání. Pokud se sejde více těchto znevýhodnění najednou, vzniká bariéra v přístupu k důležitým informacím. Pro ženy je pak mnohem těžší rozpoznat, že pracovní nabídka, kterou dostaly, je ve skutečnosti riziková. Extrémní chudoba nebo dluhy v rodině pak ženu často dotlačí k přijetí nebezpečných způsobů obživy, které končí jejím zneužitím.

Specifickou situaci představuje prostředí sociálně vyloučených lokalit. Čechot (2013, s. 229) , upozorňuje na vysokou míru rizika v některých komunitách, kde se sčítají vlivy nízké úrovně vzdělání, nezaměstnanosti a sociálního vyloučení. Tato nepříznivá sociální situace vysvětluje, proč se lidé z tohoto prostředí stávají oběťmi obchodování s lidmi častěji než zbytek populace.

Kromě financí a práce hraje zásadní roli také rodinná historie. Častým společným jmenovatelem je nefunkční zázemí, které v minulosti neposkytovalo oběti bezpečí ani podporu. Významným rizikovým faktorem je zejména prožité trauma z dětství, typicky v podobě sexuálního zneužívání. Taková zkušenost z minulosti bohužel oslabuje obranné mechanismy ženy. Ta pak snadněji naváže vztah s pachatelem, který zneužije její potřebu citové vazby a touhu po stabilním zázemí (Matoušek 2005, s. 253)

1.3.1 Sociálně vyloučené lokality

Sociálně vyloučené lokality jsou místa, kde lidé dlouhodobě žijí v obtížných podmínkách. Často se zde setkáváme s nezaměstnaností, nízkým vzděláním, chudobou a horším přístupem ke službám, jako je zdravotní péče, sociální pomoc nebo kvalitní vzdělání. (MPSV ČR 2023)

Lidé žijící v těchto lokalitách jsou kvůli své situaci více zranitelní. Mohou se častěji dostávat do situací, kdy přijímají nejisté nebo rizikové pracovní nabídky, např. kvůli nedostatku jiných možností. Právě takové situace mohou být zneužity a mohou vést až k obchodování s lidmi (MV ČR 2022).

Z pohledu sociální práce je proto důležité zaměřit se nejen na řešení následků těchto problémů, ale hlavně na jejich předcházení. To zahrnuje např. zvyšování informovanosti, podporu vzdělávání a pomoc lidem lépe se orientovat v pracovních nabídkách apod. Důležitá je také přímá práce s lidmi v těchto lokalitách a včasné rozpoznání rizikových situací.

1.4 Formy obchodování se ženami

Obchodování se ženami má různé formy. Jednotlivé formy se mohou lišit svým průběhem i prostředím, ve kterém probíhají. V této podkapitole bych ráda přehledně představila hlavní formy obchodování se ženami a stručně popíšu jejich charakteristické znaky.

Ječná (2020, s. 12) uvádí, že se obchod se ženami v základu dělí na dvě formy: formální a neformální.

Formální obchodování probíhá pod rouškou oficiálních struktur, jako jsou pracovní či jazykové agentury nabízející pobyty v zahraničí. Tyto subjekty navenek působí legálně, avšak jejich skutečnou náplní je nábor obětí a organizace logistiky prodeje. Vzhledem k precizně připraveným smlouvám je tato činnost velmi obtížně postihnutelná. Naproti tomu neformální obchodování se zaměřuje spíše na jednotlivce a staví na manipulaci. Často v něm figurují lidé z blízkého okolí oběti, například rodina či přátelé, kteří zneužijí jejich důvěru, případně anonymní inzerenti. Pokud se oběť nestane součástí tohoto procesu na základě vlastního souhlasu získaného skrze klam (např. pod příslibem legálního zaměstnání), dochází k únosům, při nichž jsou lidé omámeni drogami či alkoholem a následně předáni překupníkům (Ječná 2020, s. 12).

Obchod se ženami má mnoho podob. Poté, co jsem popsala způsoby lákání obětí, se nyní zaměřím na samotný účel jejich zneužívání. V následujícím textu proto podrobně rozeberu konkrétní formy obchodování, kterým musí tyto ženy čelit.

Obchodování s lidskými orgány-Obchodování se ženami za účelem odběru orgánů je závažná forma vykořisťování, při níž jsou osoby zneužívány k nelegálním transplantacím. Souhlas obětí je neplatný, pokud je vynucen, podvodný nebo založený na zneužití jejich zranitelnosti. Pachatelé, často napojení na organizované zločinecké sítě, profitují z prodeje orgánů lidem, kteří nechtějí čekat na legální transplantaci. Poptávka po orgánech vzniká kvůli jejich nedostatku, přičemž obchod s nimi dosahuje hodnoty až 1,7 miliardy dolarů ročně. Oběti, většinou z chudých a zranitelných prostředí, bývají podvedeny či donuceny a po odběru často trpí vážnými zdravotními i psychickými následky. (UNITED NATION 2015, s. 7-10)

Nucená práce – Definici nucené práce vymezuje Mezinárodní organizace práce ve své Úmluvě o nucené nebo povinné práci z roku 1930 jako jakoukoli práci či službu, která je po člověku požadována pod hrozbou trestu a k níž se daná osoba nepřihlásila dobrovolně. (ILO 2006, s. 1)

Europol (2011) uvádí, že k obchodování s lidmi za účelem nucené práce dochází nejčastěji v odvětvích, jako jsou stavebnictví, zemědělství, spotřební a potravinářský průmysl či sektor služeb. Tento jev se však objevuje i v méně viditelné oblasti, např. při nucené práci v domácnostech.

Holanová (2007, s. 7) uvádí, že zaměstnavatel v mnoha případech užívá slovní či fyzické násilí, aby oběť udržel v práci.

Sexuální vykořisťování a prostituce-Sexuální vykořisťování znamená využívání jiné osoby k nedobrovolným sexuálním službám za účelem finančního zisku. Častým způsobem, jak se pachatelé k obětem dostávají, je předstírání romantického vztahu, který bývá spojen s lákavou pracovní nabídkou v zahraničí. V jiných případech se jedná o tzv. dluhové otroctví, kdy je osoba nucena k prostituci, aby splatila dluh, jenž se neustále navyšuje a není možné ho uhradit. Oběti sexuálního vykořisťování bývají zastrášovány, nuceny k poskytování sexuálních služeb, zbaveny osobních dokladů i pasu, jsou neustále pod dohledem, odevzdávají vydělané peníze jiné osobě a někdy jsou udržovány pod vlivem drog či alkoholu. (MVSR, SKCH 2020, s. 30)

1.4.1 Nucená prostituce

Nejčastější formou obchodování se ženami v globálním i českém kontextu zůstává nucená prostituce, která je v odborné literatuře často ztotožňována s termínem sexuální vykořisťování. Protože je nucená prostituce nejčastější formou obchodování se ženami, budu jí v následující části věnovat větší prostor.

Pařízková a Frýbert (2016) představují nucenou prostituci jako extrémní formu vykořisťování, při které jsou oběti nuceny k neustálému poskytování sexuálních služeb, přičemž veškerý zisk odevzdávají kuplířům a často strádají i v základních životních potřebách. V českém prostředí se navíc objevuje fenomén dvojího vykořisťování, kdy jsou oběti kromě nočního poskytování sexuálních služeb nuceny přes den vykonávat i běžné manuální práce, např. v pohostinství nebo úklidu.

Definice nucené prostituce je širší, než se na první pohled zdá. Vedle samotného sexuálního styku zahrnuje také nucenou práci v erotických klubech, salonech či produkci pornografických materiálů (Scarpa 2008, s. 28).

Toto jsou nejčastější formy obchodování se ženami. Navzájem se výrazně liší, ale všechny mají společné prvky, kterými jsou zneužití zranitelnosti, kontrolu pachatele nad obětí a dlouhodobé

negativní dopady na fyzické i psychické zdraví. Pro sociální práci je zásadní každou oběť vnímat individuálně a rozpoznat, jaká specifická forma vykořisťování ovlivňuje její potřeby a možnosti podpory.

1.5 Identifikace obětí obchodování se ženami z pohledu institucí a pomáhajících organizací

V návaznosti na předchozí kapitoly o formách obchodování se ženami je klíčovým krokem v boji proti tomuto fenoménu včasná a správná identifikace oběti. Aby mohla být oběti poskytnuta pomoc a pachatelé mohli být stíháni, musí orgány v trestním řízení (policie), ale i nestátní neziskové organizace či sociální pracovníci, umět rozpoznat, že se daná osoba nachází v situaci obchodování.

Holanová (2007, s. 19) uvádí, že identifikace obchodovaných osob neznamená, že se samy tyto osoby dokážou identifikovat jako „oběti“ tohoto trestného činu. V praxi se ukazuje, že i když obchodované osoby ve své situaci kontaktují policii, nebo je najde policie či nějaká nevládní nezisková organizace, nepovažují se za obchodovanou osobu a v mnoha případech ani neznají svá práva poškozených či právní důsledky tohoto činu. Oběti se často vnímají jen jako běžní migranti nebo pracovníci, kteří měli zkrátka smůlu. Svou situaci se vysvětlují špatným rozhodnutím nebo tím, že uzavřeli nevýhodnou smlouvu. V uvědomění si svého postavení mohou také bránit další překážky, jimiž jsou např. strach z nelegálního pobytu či strach z hrozeb a násilí, které si v obchodovací situaci zažili. Na základě těchto skutečností je proto velmi důležité považovat identifikaci obchodovaných osob jako institucionální proces, což v praxi znamená, že je úlohou příslušných institucí a organizací, aby obchodovaným osobám poskytly či umožnily přístup k službám, pomoci a ke svým právům.

Cílem Národní strategie boje proti obchodování s lidmi 2020-2023 (MV 2020), bylo tyto indikátory sjednotit do uceleného seznamu a distribuovat je mezi policii, zdravotníky, sociální pracovníky a zaměstnance uprchlických zařízení, aby dokázali ohroženého člověka včas poznat a odkázat jej na specializovanou pomoc. Při rozpoznávání obětí obchodování s lidmi tak pomáhá institucím a pomáhajícím organizacím sledovat tyto konkrétní varovné signály:

Dluhová závislost: Oběť je nucena splácet nesmyslně vysoké či zcela smyšlené dluhy (např. poplatky za zprostředkování zaměstnání, za dopravu a ubytování).

Izolace a omezení osobní svobody: Oběť je izolována od rodiny, přátel i běžné společnosti. Její svoboda je omezena a mimo pracoviště nebo ubytování se může pohybovat pouze pod dohledem pachatele.

Zabavení dokladů: Pachatelé obětí běžně odebírají osobní doklad (pasy, občanské průkazy) a víza, aby jim znemožnili útěk či návrat domů.

Vyhrožování a vydírání: Oběti jsou pod neustálým tlakem výhrůžek, které směřují buď přímo na ně, nebo na jejich rodinné příslušníky (např. hrozba fyzického ublížení nebo veřejného zesměšnění).

Manipulace a lži o úřadech: Pachatelé obětí záměrně podsouvají nepravdivé informace, např. o tom, že na území ČR pobývají nelegálně a v případě kontaktu s policií budou okamžitě zatčeny.

Extrémní strach a jazyková bariéra: Typickým indikátorem je zjevný strach oběti z orgánů činných v trestním řízení (často pramenící ze špatných zkušeností z domovské země), který je navíc silně umocněn neznalostí místního jazyka.

1.5.1 Fyzické a psychické příznaky a projevy

Násilí páchané na ženách může u obětí vyvolat jak fyzické, tak psychické příznaky a symptomy. Ženy mohou mít viditelné známky zranění, ale také si mohou stěžovat na potíže bez jasných vnějších projevů (např. dlouhodobé bolesti břicha), které se na první pohled nemusí jevit jako související s násilným vztahem. Tyto projevy jsou zároveň signály, které lékaři sledují při posuzování možných obětí násilí. Příznaky lze rozdělit do několika skupin, například:

Psychologické příznaky a projevy: Poznávání násilí začíná sledováním chování agresora i oběti. Pachatel může mít tendenci kontrolovat, co oběť říká, nebo ji nutit odpovídat tak, aby to vyznělo v jeho prospěch. Může odpovídat lékaři místo ní nebo ji izolovat od ostatních. Často se to projevuje i během návštěvy lékaře — agresor odmítá opustit ordinaci a snaží se mluvit za oběť. Někdy je možné zaznamenat i přímé emocionální zneužívání. Oběť může naopak působit velmi tiše, pasivně, nebo může vykazovat známky deprese, například pláč či omezený oční kontakt.

K dalším psychickým projevům obětí násilí patří úzkosti, deprese, chronická únava, sebepoškozování či sebevražedné myšlenky a tzv. syndrom týraných žen, který je podobný posttraumatické stresové poruše. U žen zažívajících násilí se také častěji vyskytuje užívání

alkoholu, léků či drog — obvykle jako důsledek násilného vztahu, nikoli jeho příčina (Rác 2020, s. 11,12).

1.6 Dopady u obchodovaných žen

Obchodované ženy jsou v důsledku zadržovány v nevyhovujících a nelidských podmínkách vystaveny vážnému ohrožení svého duševního, fyzického i reprodukčního zdraví. Zároveň jim chybí potřebné informace o tom, jak se chránit před sekundárními rizikovými faktory (IOM 2009).

1.6.1 Trauma

Trauma u žen, které se staly oběťmi obchodování s lidmi není jen vzpomínka na prožité násilí, ale hluboký zásah do celého života. Pro tyto ženy přestal být svět bezpečným místem, což se projevuje neustálým strachem, úzkostmi nebo uzavřeností. Pro sociálního pracovníka je pochopení traumatu klíčové. Pomáhá mu vidět, že odmítavé chování nebo apatie klienty nejsou neochotou, ale přirozenou obranou její psychiky. V této podkapitole proto rozebírám, jak trauma mění vnímání reality a jak je potřeb s ním v rámci pomoci citlivě pracovat.

Trauma je zážitek extrémního ohrožení, se kterým se člověk nedokáže v krátké době vyrovnat. (Matoušek 2013, s. 366)

Proces, kterým oběť prochází po utrpění újmy, obvykle zahrnuje tři hlavní fáze (Čírtková 2007, s.28-31; Zbořilová 2006, s. 142-143):

1.Fáze šoku: Následuje okamžitě po spáchání trestného činu. Oběť může reagovat dvěma způsoby, a to buď expresivně, kdy její silné emoce pronikají do vnějšího chování, nebo kontrolovaně, kdy jsou emoce potlačeny a neprojevují se navenek.

2.Fáze hojení: V této fázi oběť zpracovává trauma a začleňuje jej do své životní zkušenosti. U obětí dochází k ambivalentnímu prožívání, kdy se střídá fáze zahlcení emocemi s fází citového otupění. Chvillemi se vrací hrozné vzpomínky (např. podobě nočních můr), a chvillemi se naopak snaží na všechno zapomenout, city v sobě uzavřít a tvářit se, že se nic nestalo. Tyto výkyvy nálad a chování jsou zcela běžné. Často se také objevují pocity smutku, popírání reality nebo sebeobviňování, kdy si dává oběť neprávem vinu za to, co se jí stalo.

3.Fáze zhojení či konečné adaptace: Trauma je nakonec integrováno do osobní historie oběti. Vzpomínky na událost ztrácejí svou intenzivní emocionální sílu-nejsou zapomenuty, ale už nevyvolávají rušivé reakce. Trauma se stává součástí osobnosti oběti. Pokud se tento proces nepodaří dokončit, mohou se projevit negativní důsledky, např. posttraumatická stresová porucha či jiné vážné psychické obtíže.

1.6.2 Posttraumatická stresová porucha

Posttraumatická stresová poruch (dále jen PTSD) je u žen, které přežily obchodování s lidmi, mnohem víc než jen psychologická pojem. Je to hluboká a přirozená reakce těla i mysli na prožité hrůzy, jako je dlouhodobé násilí, omezování svobody a psychický teror. Toto trauma se projevuje ztrátou důvěry v lidi i v sebe sama, což těmto ženám velmi ztěžuje návrat do běžného života. Pokud sociální pracovník nerozumí tomu, jak trauma funguje, může mít pocit, že klientka nechce spolupracovat. Ve skutečnosti je ale její schopnost rozhodovat se nebo plánovat budoucnost kvůli prožitému stresu doslova paralyzována. Pochopení PTSD je tedy základním kamenem, bez kterého se úspěšná pomoc neobejde.

Jochmannová dle Matoušek (2022, s. 159) uvádí, že se PTSD vyznačují typickými projevy. Do těchto projevů patří nutkavé opakování traumatické události ve formě živých rušivých vzpomínek, flashbacků nebo nočních můr, spojené s intenzivními či ochromujícími emocemi (zejména strachem) a intenzivními tělesnými projevy nezvládnutého stresu (nespavost, nechutenství). Dále se tam řadí vyhýbání se myšlenkám, vzpomínkám, činnostem, situacím nebo lidem, které připomínají traumatizující událost. Přetrvávající pocit ohrožení (úlekové reakce na neočekávané podněty.). Depersonalizace (odtržení od vlastních pocitů a těla, pocitů nereálnosti, zpomaleného vnímání času) nebo derealizace (pocit nereálnosti světa).

Kromě toho může mít PTSD následující psychické projevy: prchlivost, verbální nebo fyzické agresivní reakce i na drobné podněty, sebepoškozování, sebevražedné pokusy i sebevraždy, zneužívání návykových látek, neschopnost prožitku radosti, úzkostné stavy, depresi, fobie, poruchy osobnosti.

U PTSD symptomy přetrvávají minimálně několik týdnů a způsobují výrazné zhoršení v osobních, rodinných a sociálních vztazích, komplikují vzdělávání, pracovní činnost nebo fungování člověka v jiných životních sférách (Jochmannová dle Matoušek 2022, s. 159-160).

1.6.3 Komplexní posttraumatická stresová porucha

Může se vyvinout po vystavení události (nebo řadě událostí) extrémně ohrožující život či hrůzné povahy, nejčastěji po dlouhotrvajících nebo opakujících se událostech, u nichž bylo nemožné anebo obtížné uniknout (např. mučení, genocida, dlouhodobé domácí násilí, opakované sexuální zneužívání nebo fyzické týrání v dětství). Zahrnuje všechna předchozí kritéria PTSD, navíc se přidávají závažné a přetrvávající problémy v regulaci emocí, problémy se sebezpojetím, pocity studu, viny nebo vlastního selhání související s traumatickou událostí a potíže s udržováním vztahů a prožíváním vztahové blízkosti s jinými osobami. (Jochmannová dle Matoušek 2022, s. 161).

1.7 Rizikové faktory u obchodovaných žen

Rizikové faktory u obchodování se ženami označují různé situace a okolnosti, které zvyšují pravděpodobnost, že se žena může stát obětí tohoto problému. Může to být sekundární viktimizace anebo Stockholmský syndrom.

1.7.1 Sekundární viktimizace

Sekundární viktimizaci nastává tehdy, když oběť utrpí další újmu po samotném spáchání trestného činu (Musil a Válková 2004, s. 147).

Jedním ze zdrojů sekundární viktimizace může být pachatel, např. pokud oběť zastrašuje, aby trestný čin nehlásila nebo proti němu nevypovídala. Dalším zdrojem může být sociální okolí oběti, pokud nevhodně reaguje na utrpenou újmu, např. výčitkami kvůli neopatrnému chování, zveřejněním případů v médiích nebo podobnými zásahy (Klimentová 2013, s. 83-84).

Sekundární viktimizace může vzniknout také kvůli nevhodnému chování policie nebo dalších osob zapojených do trestního řízení, např. při rozhodování, zda bude pachatel trestně stíhán, během soudního procesu nebo při samotném odsouzení. Častěji se však projevuje tím, že při vedení trestních řízení se nebere dostatečně v úvahu postavení oběti. Je důležité si uvědomit také to, že po prožití extrémně traumatických situací se oběti mohou rozhodnout zůstat v tzv. „konspirativním mlčení“, kdy nechtějí sdílet své zkušenosti. Obvykle promluví jen tehdy, pokud je osloví osoby vnímané jako důvěryhodné a které pro ně mohou být zdrojem podpory (IOM 2009, s. 31).

K omezení rizika sekundární viktimizace je klíčové, aby oběti trestných činů dostaly co nejdříve odbornou pomoc, přičemž se uplatňují základní zásady a principy krizové intervence (Matoušek 2013, s. 359).

1.7.2 Stockholmský syndrom

Stockholmský syndrom označuje psychologický jev, při kterém si oběť vytváří pozitivní emoční vztah ke svému pachateli, a to i přesto, že je vystavena násilí, manipulaci nebo omezování svobody (Encyclopaedia Britannica 2024).

Stockholmský syndrom je spíše chápán jako obranný mechanismus než samostatná duševní porucha. V situaci dlouhodobého ohrožení a závislosti na pachateli si oběť může vytvořit pozitivní vazbu jako způsob, jak snížit stres a zvýšit šanci na přežití. Tento proces je často spojen s tím, že oběť vnímá i malé projevy laskavosti ze strany pachatele jako významné, což posiluje vznik emocionální vazby. (Cleveland Clinic 2023).

Mezi typické projevy patří např. ospravedlňování chování pachatele, pozitivní emoce vůči němu nebo naopak nedůvěra k lidem, kteří se snaží oběti pomoci (Cleveland Clinic 2023).

V kontextu obchodování s lidmi je Stockholmský syndrom důležitý především proto, že může komplikovat identifikaci obětí i jejich ochotu spolupracovat s institucemi. U žen, které jsou vystaveny dlouhodobému vykořisťování, izolaci a kontrole, se mohou vytvářet podobné vazby na pachatele, což ztěžuje jejich odchod ze zneužívajícího prostředí (Karan, Hansen 2018).

2 Sociální práce se ženami jako oběťmi obchodování s lidmi

Sociální práce se ženami, které se staly oběťmi obchodování s lidmi, je velmi citlivá a náročná oblast pomoci. Tyto ženy si často prošly těžkými zkušenostmi, které mohou ovlivnit jejich psychiku, důvěru k lidem i schopnost žít běžný život. Sociální pracovníci jim proto pomáhají znovu najít pocit bezpečí, vyrovnat se s minulostí a postupně se vrátit do běžného života.

2.1 Sociální práce

Sociální práce se vyvíjela v jednotlivých zemích podle specifických sociálních potřeb jejich občanů v rámci sociální péče a sociální politiky, a proto také sociální práce nevychází z jednotné obecné teorie (Klimentová 2013, s. 9).

Dosud také není ustálená všeobecně platná definice sociální práce ani ve světovém, ani v evropském měřítku. Na čem se však teoretici tohoto oboru shodují, je to, že sociální práce je vědecky fundovanou odbornou disciplínou, která speciálními metodami zajišťuje provádění péče o člověka na profesionálním základě (Klimentová 2013, s. 9).

Mezinárodní federace sociálních pracovníků (IFSW 2018) vnímá tento obor jako profesi i vědní disciplínu a ve své celosvětové definici uvádí: „*Sociální práce je jak akademickou disciplínou, tak praktickou profesí, která usnadňuje sociální změnu a rozvoj, sociální soudržnost, a zmocnění a osvobození lidí. Pro sociální práci jsou zásadní principy sociální spravedlnost, lidská práva, kolektivní odpovědnost a respekt k diverzitě. Na základě teorií sociální práce, společenských věd, humanitních oborů a domorodých poznatků sociální práce pracuje s lidmi a strukturami s cílem řešení životních problémů a zvýšení blaha.*“

2.1.1 Sociální pracovník

Sociální pracovník hraje důležitou roli při pomoci ženám, které se staly oběťmi obchodování s lidmi, protože jejich situace bývá velmi složitá a náročná. Úkolem sociálního pracovníka proto není jen poskytnout základní informace nebo poradenství, ale také ženu citlivě provázet na cestě k zotavení a návratu do běžného života.

Dle zákona 108/2006 §109 sociální pracovník provádí sociální šetření a zajišťuje vedení sociálních agend, včetně řešení sociálně-právních problémů v zařízeních sociální péče. Dále poskytuje sociálně-právní poradenství, vykonává analytickou, metodickou a koncepční činnost

v oblasti sociálních služeb, působí v zařízeních sociální prevence, provádí depistážní činnost, poskytuje krizovou pomoc, sociální poradenství a sociální rehabilitaci. Kromě toho zjišťuje potřeby obyvatel obcí a krajů a koordinuje poskytování sociálních služeb.

Při pomoci ženám, které se staly oběťmi obchodování s lidmi, je nejdůležitější se nejdříve postarat o to, aby se cítily v bezpečí, bez toho totiž nebudou schopny spolupracovat. K prvnímu setkání mezi pracovníkem a klientkou může dojít bezprostředně po prožitém traumatu. V takové situaci je nejvhodnější vyhledat pomoc krizového intervenanta a zajistit ženě psychologickou pomoc (Ječná 2015, s. 28).

Sociální pracovník by se proto měl chovat velmi citlivě, klientka nesmí mít pocit, že je u výslechu. Během rozhovoru je potřeba zjistit, co se stalo, a podpořit je. Sociální pracovník musí ženě jasně vysvětlit, co se bude dít dál, např. jak se vyřeší její zdravotní problémy, jakou pomoc dostane a co se udělá pro to, aby už nebyla v nebezpečí (Ječná 2015, s. 28).

2.2 Ochrana, pomoc a podpora ženám jako obětem obchodování

Ženy, které si prošly obchodováním vyžadují praktickou i duševní pomoc, která je posílí. Uvádím tedy 3 kategorie pomoci.

První kategorií je **materiální pomoc**, do které spadá bezpečné bydlení, přístup k veřejným službám a jestli má žena dítě, o které je potřeba se postarat, tak i zabezpečení dítěte. Další důležitou kategorií je **psychická podpora**, která skrze poradenství, skupiny vzájemné pomoci a práci na sebeúctě vede ženu k rozhodnosti a sebedůvěře. Poslední třetí kategorií je **právní pomoc**, do které spadá finanční podpora, sociální podpora, pomoc s majetkem a popřípadě právní pomoc ohledně dětí a jejich opatrovnictví (Matoušek 2005, s. 240-241).

Při práci se ženami jako oběťmi obchodování, musí sociální pracovníci citlivě přistupovat k jejich prožívanému zahanbení, strachu a neoprávněnému pocitu viny. Klíčovým cílem je obnova vnitřní síly oběti a ujištění, že za prožité násilí nenese odpovědnost. Velmi efektivní formou pomoci jsou svépomocné nebo odborně vedené skupiny, které se zaměřují na témata jako sebehodnocení, zdravá komunikace, zvládání konfliktů či tvorba krizových plánů. Pomáhající pracovníci by měli respektovat autonomii oběti a nabízet řešení, která vycházejí z jejích vlastních potřeb a hodnot, aniž by ji soudili.

Mezi základní pilíře odborné pomoci patří: respektující komunikace, pravidelné vyhodnocování rizik a tvorba konkrétních bezpečnostních strategií a také informační podpora

do které spadá předávání kontaktů na policii, krizové linky, azylové domy a specializované organizace. Také tam patří důsledná dokumentace celého případu a přijatých opatření (Matoušek 2005, s. 240-241).

2.2.1 Institucionální pomoc a podpora

V České republice existují organizace a instituce, které poskytují komplexní podporu obětem obchodování s lidmi.

La Strada Česká republika, o.p.s. nabízí pomoc všem osobám, které se staly nebo hrozí, že se stanou oběťmi obchodování s lidmi a vykořisťování. Poskytuje různé způsoby, jak se vypořádat s obtížnou a stresující situací a zajistit ochranu sebe i svých blízkých. Podporu nabízí také lidem, kteří hledají práci v zahraničí a chtějí předejít možným rizikům vykořisťování (La Strada 2026).

Další organizací, která poskytuje podporu ženám v oblasti sexuálního vykořisťování a komerčního sexu, je **Rozkoš bez rizika, z. s.** Tato organizace nabízí anonymní, odborné a bezplatné poradenství bez předsudků. Ve své činnosti vychází z respektu k tomu, že některé ženy mohou v sex byznysu působit dobrovolně a vnímají jej jako způsob obživy. Klientkám poskytuje nejen bezpečný prostor k řešení obtížných životních situací, ale také individuální podporu v oblasti zdraví, sociálních práv či právních informací. Služby jsou dostupné jak v poradenských centrech, tak v terénu, kde pracovníci navazují kontakt přímo se ženami působícími v sex byznysu. Cílem spolupráce je zlepšení kvality života klientek a posílení jejich schopnosti rozhodovat o svém životě. (Rozkoš bez rizika, n.d. 2026)

Také Ministerstvo vnitra ČR realizuje **Program podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi**, který poskytuje přímou pomoc a ochranu obětem tohoto trestného činu, a to jak občanům ČR, tak i cizincům, v ČR i v zahraničí. Cílem programu je:

- pomáhat obětem a chránit jejich práva a důstojnost,
- motivovat je ke spolupráci s policií a podání svědectví,
- podporovat jejich návrat do domovské země.

Účast v programu je dobrovolná. Oběť podepisuje vstupní prohlášení u spolupracující neziskové organizace, která jej předá Ministerstvu vnitra. Ministerstvo zajišťuje oficiální zařazení do programu, případnou legalizaci pobytu a koordinuje spolupráci s neziskovou organizací a Policií ČR.

Oběti mohou využívat služby neziskových organizací po dobu nejméně dvou měsíců, např.:

- rychlé vyvedení z prostředí kriminality, bezpečné ubytování, strava a oblečení,
- krizová, zdravotní a psychologická pomoc,
- právní služby a tlumočení,
- legalizace pobytu v ČR,
- dlouhodobá sociální integrace, hledání práce a rekvalifikace,
- asistence při dobrovolném návratu do země původu prostřednictvím IOM Praha,
- zajištěná následné pomoci po návratu domů.

(Program podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi 2009)

Tyto organizace a program MV spolupracují s dalšími institucemi, jako je např. Policie ČR. Pro oběti obchodování s lidmi je k dispozici také SOS linka La Strada ČR, která nabízí bezplatnou a anonymní pomoc.

3 Propojení tématu s teoriemi a metodami sociální práce

Propojení tématu s teoriemi a metodami sociální práce je důležité pro lepší pochopení toho, jak lze ženám, které se staly oběťmi obchodování s lidmi, účinně pomáhat. Teorie a metody sociální práce totiž nepředstavují jen obecné poznatky, ale slouží jako praktický návod, jak v konkrétních situacích postupovat a jak na potřeby žen vhodně reagovat.

V této kapitole se proto zaměřím na vybrané teorie a metody sociální práce, které jsou pro tuto problematiku nejvíce využitelné. Konkrétně půjde o terapeutické paradigma, zplnomocňování klientek, krizovou intervenci přístup zaměřený na řešení

3.1 Terapeutické paradigma

V rámci historického vývoje sociální práce ve 20. století definoval v roce 1997 Payne tři stěžejní teoretické proudy, které nazval, „malými paradigmaty“. Jedná se o přístup terapeutický, poradenský a reformní. Vzhledem k zaměření této práce bude pozornost věnována především terapeutickému paradigmatu.

V rámci terapeutického paradigmatu jde především o to, aby sociální pracovníci dokázali účinně podpořit ženy, které se staly oběťmi obchodování s lidmi, v jejich náročné životní situaci. Tyto ženy často procházejí hlubokým traumatem, ztrátou pocitu bezpečí, důvěry i vlastní identity. Každá z nich se se svou zkušeností vyrovnává individuálně, a proto je důležité přistupovat k nim citlivě, s respektem a porozuměním. Terapeutické paradigma zde slouží jako vodítko pro citlivou a podpůrnou práci. Sociální pracovníci mohou ženy nasměrovat k odborné pomoci poskytnou jim oporu, informace i praktickou asistenci a být jim k dispozici v okamžicích, kdy to nejvíce potřebují.

Sociální práce založená na terapeutickém přístupu má velmi blízko k psychoterapii, a to jak v individuálním, tak i skupinové formě. Tento přístup se zaměřuje především na to, jak náročná životní situace ovlivňuje psychiku člověka, jeho osobní hranice a vztahy s ostatními. Důležitou roli zde hraje vnitřní prožívání jedince a důsledky, které z něj vyplývají, např. tlak nebo očekávání okolí, jež mohou být pro člověka v obtížné situaci zatěžující. V případě práce s více osobami, např. v rámci blízkých vztahů, je důležité sledovat také způsob komunikace a fungování vztahů, protože právě ty mohou významně ovlivnit zvládání celé situace (Navrátil dle Matoušek 2013, s. 102).

3.2 Zplnomocňování klientů

Podstatou moderní pomoci není závislost na systému, ale aktivace vlastních zdrojů člověka. Sociální práce funguje jako podpora, která pomáhá lidem znovu převzít kontrolu nad svým životem. Pracovník zde stojí v roli průvodce, který klienta doprovází k soběstačnosti při zvládání každodenních povinností i velkých životních krizích.

Pocit bezpečí u klientů a klientek se zvyšuje v přímé závislosti na míře jejich informovanosti a předvídatelnosti celého procesu. Klíčovým faktorem je zde dodržování nastavených postupů a aktivní zapojení uživatelů služby do rozhodování, čímž je posílena jejich participace na řešení vlastní situace (Ferencik & Ramirez-Hammond 2016, s. 68).

3.3 Krizová intervence

Krizová intervence představuje v systému pomoci obětem obchodování s lidmi naprosto nejdůležitější část. Nejedná se pouze o poskytnutí informací, ale o komplexní psychosociální krok, který musí reagovat na extrémní míru traumatizace, již jsou tyto ženy vystaveny. Jak uvádí Hunyadiová (2011, s. 39), krizová intervence je prvním a zásadním krokem, který pomáhá obětem zvládnout akutní stres, získat základní pocit bezpečí a připravit je na další potřebnou pomoc.

Během krizové intervence se sociální pracovník zaměřuje na to, aby co nejvíce snížil ohrožení klienta a podpořil jeho schopnost zvládnout náročnou situaci. Vodáčková (2012, s. 72-75) v této souvislosti hovoří o nezbytnosti vytvoření tzv., bezpečného prostoru“. U obětí obchodování s lidmi je tento prostor definován nejen psychologicky, ale i fyzicky. Často se jedná o ubytování v utajeném azylovém domě, kde je eliminováno riziko kontaktu s pachateli.

Cílem je posílit stabilitu, podpořit pozitivní růst a předejít nevhodným či škodlivým způsobům řešení problémů, jako jsou regresivní projevy či sebepoškozování. Sociální pracovník usnadňuje komunikaci a pomáhá klientce obnovit sebedůvěru a vyjádřit emoce (Hunyadiová 2011, s. 39).

Ženy, které se staly oběťmi obchodování s lidmi často trpí komplexní posttraumatickou stresovou poruchou. Špatenková (2017, s. 94-98) zdůrazňuje, že u obětí násilných trestných činů je nutné pracovat s fenoménem, „rozbitého světa“. Klientka ztrácí důvěru v základní lidské hodnoty a společenský systém. Intervent musí v této fázi působit jako „kotva“, která normalizuje klientčiny reakce.

Sociální pracovník pomáhá klientkám aktivovat dostupné zdroje pomoci a co nejpřesněji porozumět podstatě problému (Hunyadiová 2011, s. 39). To zahrnuje i edukaci o tom, že symptomy jako flashbacky, nespavost či emoční otupělost nejsou známkou duševní nemoci, ale přirozenou reakcí na prožité trauma.

Hlavním smyslem krizové intervence je pomoci klientovi znovu dosáhnout stavu, ve kterém byl před vznikem krize (Hunyadiová 2011, s. 53). V kontextu obchodování s lidmi je však tento návrat komplikovaný, protože zkušenost vykořisťování je nevratná.

Baštecká (2005, s. 112-115) upozorňuje, že krizový pracovník nesmí upadnout do pastí paternalismu. Pracovníci se musí zaměřit na podporu klientovy samostatnosti a jeho schopností zvládat situaci. Klient musí z intervence skutečně těžit, což znamená, že úkolem pracovníka je zajistit, aby byl cíl intervence naplněn skrze postupné kroky, které klientka sama spoluvytváří. Tím se u oběti, která byla dlouhodobě objektem manipulace, začíná znovu budovat pocit toho, že ona sama je tvůrcem svého života (Hunyadiová 2011, s. 53).

3.3.1 Metodické principy krizové intervence

Nízkoprahovost a dostupnost. Vodáčková (2012) uvádí, že krizová pomoc musí být poskytnuta bez odkladu, aby se předešlo dalším potížím. V kontextu obětí obchodování s lidmi to znamená, že pomoc nesmí být podmíněna složitým papírováním nebo prokázáním totožnosti v prvním momentě, protože to by traumatizovanou oběť mohlo odradit.

Individuální přístup. Individuální přístup je formulován s ohledem na etické kodexy sociální práce a vychází z doporučení týkajících se multikulturality. U obětí obchodování s lidmi jde o zásadní věc. Často se jedná o cizinky, kde hraje roli jazyková bariéra, odlišné vnímání autorit (policie, úřady) a kulturní specifika. Je také zdůrazněno, že intervence musí být „šitá na míru“ situaci konkrétního člověka (Baštecká 2005, s. 84-87).

Multidisciplinarita. Tento princip rozvádí Špatenková (2017, s. 48-51). Krizový pracovník v oblasti obchodování s lidmi nikdy nepracuje izolovaně. Špatenková vysvětluje, že intervent musí znát své kompetence (hranice) a včas propojit klientu s právníkem (řešení statusu oběti, výpověď na policii), lékařem (léčba psychická i fyzická), specializovanými neziskovými organizacemi (např. La Strada).

Krizová intervence u žen, které se staly oběťmi obchodování, není pouhou jednorázovou pomocí. Je to proces znovuoobnovování lidské důstojnosti. Jak vyplývá z poznatků Hunyadiové

(2017), Vodáčkové (2012) i Špatenkové (2017), úspěšná krizová intervence stojí na rovnováze mezi odbornou technikou a autentickým lidským přijetím.

3.4 Systemický přístup

Systemický přístup byl zvolen proto, že vnímá každou ženu jako jedinečnou bytost v síti jejích vztahů. V kontextu obchodování s lidmi je tento pohled zásadní, protože každá oběť prožívá trauma a proces zotavení zcela odlišně.

Systemický přístup oběť nevnímá jako problémového jednotlivce. Místo toho se na ni dívá jako na člověka, který je ovlivněn celou sítí vztahů a okolností (rodinou, komunitou, systémem). Systemický přístup zkoumá, jak žena o své situaci mluví a jaké vztahy ji obklopují. Problémy zde nejsou brány jako neměnné diagnózy, ale jako konstrukce, které lze pomocí rozhovoru měnit (Matoušek 2013, s. 96).

V kontextu obchodování se ženami je tento pohled zásadní pro obnovu identity oběti. Podle Gjuričové (2009, s. 31) systémy neexistují samy o sobě, ale jsou tvořeny tím, jak o nich lidé přemýšlejí a mluví. Trauma ženy tak není jen její vnitřní bolestí, ale je ovlivněno i tím, jak k ní přistupuje rodina či instituce (Gjuričová 2009, s. 42).

3.4.1 Přístup zaměřený na řešení

V následujícím textu je popsán přístup zaměřený na řešení, který patří pod systemický rámec a který se v sociální práci věnuje na hledání konkrétních možností a zdrojů, jež klientka již má k dispozici, místo aby se zaměřoval pouze na problémy. V kombinaci s krizovou intervencí, jež se soustředí na okamžité zajištění bezpečí a zvládnutí akutního stresu, umožňuje sociálním pracovníkům nejen stabilizovat situaci, ale zároveň s klientkou plánovat konkrétní kroky vedoucí k postupnému zotavení a posílení její autonomie.

Přístup zaměřený na řešení pomáhá lidem dosahovat změn co nejrychleji. Vychází z předpokladu, že každý člověk má určitou představu o své budoucnosti. Uvědomuje si a ví co by chtěl změnit a co by přispělo k její větší spokojenosti. Opírá se o uvědomění si vlastních schopností a zdrojů, které už v minulosti pomohly zvládnout obtížné situace. Důraz je přitom kladen hlavně na přítomnost a budoucnost, nikoli na minulost (Ratner, George, Iveson 2012, s. 3).

Přístup zaměřený na řešení je dobře výzkumně podložený a oblíbený přístup, který nachází uplatnění v různých profesních kontextech a s různými skupinami klientů (Franklin et al. 2011 Tarragona 2008 dle Zatloukal 2022).

Jednou z technik přístupu zaměřeného na řešení jsou **otázky na výjimky**. Tato technika vychází z předpokladu, že žádný problém netrvá neustále ve stejné intenzitě. Otázky na výjimky pomáhají odklonit pozornost klientky od popisu utrpení k momentům, kdy se cítila alespoň o trochu lépe nebo kdy měla situaci více pod kontrolou.

V praxi sociální pracovník klade otázky typu: *„Vzpomenete si na chvíli, kdy jste se cítila alespoň trochu v bezpečí? Jak jste to tehdy udělala? Cílem není jen výjimku identifikovat, ale detailně ji rozebrat a zjistit, jaké vnitřní síly klientka k jejímu dosažení využila (Zatloukal 2023, s. 12-15).*

Tento přístup navrhuji pro práci s oběťmi obchodování se ženami především proto, že těmto ženám vrací pocit kontroly nad vlastním životem, o který vlivem obchodování přišly. V praxi se metoda využívá hlavně při plánování dalších kroků a budování bezpečného zázemí. Namísto toho, abychom se neustále vraceli k prožitému traumatu, což by mohlo vést k dalšímu psychickému zraňování, soustředíme se na to, co klientka potřebuje teď a v budoucnu. Tento přístup umožňuje plynule přejít od stabilizace k samostatnosti, protože na klientku nepohlíží pouze skrze její trauma, ale jako na schopnou ženu, která v sobě má sílu, aby svůj život opět řídila sama.

4 Propojení tématu se sociální politikou

Sociální politika je oblast veřejné politiky zaměřená především na člověka, podporující zlepšování jeho životních podmínek, rozvoj schopností a osobnosti a celkové zvyšování kvality života (Mertl a kol. 2023, s. 17). Zároveň určuje, jak stát a společnost pomáhají lidem v obtížných situacích a jak chrání jejich základní práva.

V případě obětí obchodování s lidmi je role sociální politiky zásadní, protože zajišťuje jejich ochranu, bezpečí a přístup k potřebné pomoci. Opírá se o mezinárodní i národní dokumenty, které ovlivňují fungování služeb i přístup k obětem a pomáhají jim nejen uniknout z nebezpečné situace, ale také se znovu začlenit do běžného života.

V této kapitole se proto zaměřím na vybrané dokumenty a nástroje sociální politiky, které tvoří základní rámec podpory obětí obchodování s lidmi.

4.1 Všeobecná deklarace lidských práv

Všeobecná deklarace lidských práv (dále jen VDLP) představuje soubor norem upravujících postavení jednotlivce, které je každý demokratický stát povinen respektovat. Hned v úvodu dokument potvrzuje, že lidská práva platí pro každého a v každé době. Jejím hlavním cílem je vytvořit pro jednotlivce ochranný štít proti jakékoli formě nesvobody, nespravedlnosti či zásahům do lidské důstojnosti. VDLP staví na principu, že svoboda a rovnost jsou nám vrozené, nikoliv přidělené. Tato práva jsou proto nezpochybnitelná a náleží všem lidem bez rozdílu, nehledě na to, odkud pocházejí, v co věří nebo v jakých poměrech žijí.

Zcela zásadní význam má deklarace v kontextu ochrany obětí obchodování s lidmi. VDLP je ucelený systém, kde na sebe jednotlivé body logicky navazují. Vycházím především z **článků 1 a 2**, které pro mě představují základní kámen: lidská práva jsou univerzální a náleží všem bez rozdílu. Tento důraz za rovnost považuji za naprosto zásadní, protože obchodníci s lidmi se nejčastěji zaměřují právě na ty nejzranitelnější a jsou to např. lidé v tísní nebo na okraji společnosti.

Na tento základ navazuji popisem přímé ochrany člověka. **Článek 3** podle mě jasně garantuje právo na bezpečný život, což jde ruku v ruce se **článkem 4**. Ten považuji v boji proti obchodování s lidmi za stěžejní, protože nekompromisně zakazuje obchod s lidmi v jakékoli formě. Aby byla tato ochrana kompletní, opírám se o **článek 5**, který striktně odmítá mučení a

ponižující zacházení. Tedy praktiky, kterým jsou oběti, velmi často ženy, při zneužívání vystavovány.

Protože máte tento zločin často mezinárodní rozměr, zahrnuji i právní stránku věci. **Článek 6** trvá na tom, že každý člověk musí být uznáván jako svéprávná osobnost, nikoliv jako zboží. V **článku 8** pak vidím klíčové právo obětí na zastání u soudu, zatímco **články 13 a 14** jim umožňují svobodně se pohybovat nebo vyhledat azyl, což je pro útěk z nebezpečného prostředí naprosto nezbytné.

VDLP je také základ pro následnou pomoc. V **článku 22** spatřuji nárok na sociální zázemí, které je nutné pro obnovu lidské důstojnosti. S tím úzce spojuji **článek 23**, který vyzdvihuje právo na svobodnou volbu práce a spravedlivé podmínky. Celý tento proces pomoci pro mě uzavírá **článek 25**, definují nárok na důstojnou životní úroveň, včetně bydlení a zdravotní péče.

VDLP vnímám v kontextu práce s oběťmi obchodování s lidmi poskytuje jasný rámec pro ochranu před otroctvím a násilím, pro obnovu důstojnosti a pro zajištění základních životních podmínek, které jsou nezbytné pro bezpečný a svobodný život (OSN 1948, s. 8,9,12,46,52,48,14,16,29,30,4,5).

4.2 Listina základních práv a svobod

V rámci sociální práce se ženami, které se staly oběťmi obchodování s lidmi, tvoří Listina základních práv a svobod (dále jen LZPS), vyhlášená pod č. 2/1993 Sb., základní etický a legislativní mantinel. Obchodování s lidmi představuje hrubý zásah do integrity osobnosti a popření základních hodnot, na kterých je demokratický stát vystavěn.

V **článku 9** LZPS jasně stanovuje zákaz nucených prací a služeb, což je pro práci se ženami, které se staly oběťmi obchodování s lidmi, naprostý základ. Obchodování za účelem sexuálního či jiné formy obchodování totiž není nic jiného než přímé porušení tohoto zákazu. Na to navazují **články 7 a 8**, které garantují osobní svobodu a nedotknutelnost. Jelikož jsou tyto ženy často omezovány v pohybu a vystavovány násilí, musím jako sociální pracovník zajistit jejich bezpečí, ať už jde o zprostředkování utajeného ubytování, nebo o ochranu před ponižujícím zacházením, které tyto články striktně zakazují. V **článku 37** se píše o právu na právní pomoc a tlumočníka, to je důležité hlavně u cizinek, které neovládají jazyk. Celý tento proces dále směřuje k naplnění **článku 10**, který chrání lidskou důstojnost a soukromí.

LZPS není jen teoretickým dokumentem, ale v každodenní praxi slouží jako nezbytný nástroj k tomu, aby mohl ženám jako obětem obchodování s lidmi pomoci navrátit jejich lidskou důstojnost a bezpečí (Listina základních práv a svobod 1993).

4.3 Palermský protokol

Klíčovým mezinárodním dokumentem v boji proti modernímu otroctví je tzv. Palermský protokol (v českém právním řádu publikovaný jako Sdělení č. 18/2015 Sb. m. s.), který doplňuje Úmluvu OSN proti nadnárodnímu organizovanému zločinu. Tento dokument je zásadní především tím, že definuje samotný pojem obchodování s lidmi a stanovuje minimální hranici pro to, co je považováno za trestné vykořisťování, zejména u zranitelných skupin, jako jsou ženy a děti. Protokol však neřeší pouze represí, ale klade velký důraz na komplexní ochranu obětí a systémové povinnosti států.

V rámci ochrany obětí dokument vyžaduje, aby státy zajistily jejich fyzické bezpečí, soukromí a ochranu identity. Praktická pomoc zahrnuje poskytování důstojného ubytování, odborného poradenství v jazyce, kterému oběť rozumí, a podporu při vzdělávání či hledání práce. Oběti mají rovněž právo na náhradu škody a možnost bezodkladného návratu do země původu. Souběžně s tím protokol ukládá státům konkrétní povinnosti, mezi které patří vytváření účinné legislativy, realizace výzkumů a školení, nebo přísnější kontrola hranic a cestovních dokladů. Státy by měly také zvažovat možnost udělení dočasného či trvalého pobytu obětem na svém území a při řešení této problematiky úzce spolupracovat s nevládními organizacemi (Sdělení č. 18/2015 Sb. m. s.).

4.4 Zákonný rámec ochrany obětí

Podle zákona č.45/2013 Sb., o obětech trestných činů, spadají oběti obchodování s lidmi automaticky do kategorie tzv. zvlášť zranitelných obětí. Vzhledem k vysokému riziku jejich druhotné újmy a zastrašování ze strany pachatelů jim zákon přiznává následující okruhy práv a ochran.

Jako první je **právo na speciální opatření proti druhotné újmě**. Oběti mají nárok na zvláštní zacházení a opatření, která zabraňují jejich druhotné viktimizaci během vyšetřování a trestního řízení. Navazujícím okruhem je **nárok na podporu a ochranu**. Kromě základní podpory

zaručené zákonem mají oběti právo využít širší a komplexnější péči v rámci specializovaného Programu podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi, který zajišťuje Ministerstvo vnitra.

Třetím okruhem je **právo na bezpečný návrat**. Identifikované oběti mají mít zajištěnou možnost dobrovolné, bezplatného a zcela bezpečného návratu zpět do své země původu.

Z dokumentu rovněž vyplývá, že oběti mají právo na systémovou finanční kompenzaci, přičemž mezinárodní doporučení tlačí na to, aby byl tento systém v ČR ještě více zlepšen a zefektivněn.

V České republice, stejně jako v dalších státech Evropské unie i ve světě, je obchodování s lidmi kvalifikováno jako trestný čin. Jeho skutková podstata je vymezena v § 168 zákona č.40/2009 Sb. Trestního zákoníku, ve znění pozdějších předpisů (MV ČR 2025). Definován je zde následovně:

„Kdo přiměje, zjedná, najme, zláká, svede, dopraví, ukryje, zadržuje, přijme nebo vydá dítě, aby ho bylo užito

a) jiným k pohlavnímu styku nebo k jiným formám sexuálního zneužívání nebo obtěžování anebo k výrobě pornografického díla,

b) jiným k odběru tkáně, buňky nebo orgánu z jeho těla,

c) k službě v ozbrojených silách,

d) k otroctví nebo nevolnictví, nebo

e) k nuceným pracím nebo k jiným formám vykořisťování, anebo

kdo kořistí z takového jednání, bude potrestán odnětím svobody na dvě léta až deset let.“

4.5 Strategický rámec boje proti obchodování s lidmi v ČR

Hlavním plánem, jak v ČR bojovat proti obchodování s lidmi, byla původně Národní strategie boje proti obchodování s lidmi v ČR na období 2020-2023. Vzhledem k dynamickému vývoji bezpečnostní situace a nutnosti zavést nová evropská pravidla, stát tento plán prodloužil až do konce roku 2025. (MV ČR 2024, s. 4-5). Toto překlenovací období sloužilo k přípravě na zásadní legislativní reformy, které vstoupily v účinnost 1.1.2026

V současné praxi v roce 2026 to funguje tak, že ochrana obětí využívá dobíhající cíle strategie a nové zákonné normy. Hlavní směry pomoci jsou definovány ve třech pilířích (MV ČR 2020, s. 6-8).

První pilířem je identifikace a ochrana obětí: Oběti jsou definovány jako zvlášť zranitelné osoby. Od roku 2026 je kladen zvýšený důraz na identifikaci forem obchodování s lidmi v digitálním prostředí. Od 1.1.2026 vstoupila v účinnost novela trestního zákoníku, která zpřisňuje postihy za zneužití identity obětí a jejich následné vydírání skrze digitální obsah (Zákon č. 40/2009 Sb.).

Druhým pilířem je komplexní pomoc a prevence: Vedle materiálního zabezpečení a bezpečného bydlení došlo k 1.1.2026 k reformě sociálních dávek. Systém byl zjednodušen do podoby státní sociální pomoci což v praxi urychluje přístup obětí k finančním prostředkům v krizové fázi (MPSV 2025, s. 12). Tento krok přímo naplňuje dlouhodobý záměr strategie o snížení administrativní zátěže pro osoby v nouzi (MV ČR 2020, s. 24).

Legislativní a institucionální podpora: Právní jistota obětí byla zásadně posílena novou definicí znásilnění, která je platná od začátku roku 2025 a následnou novelizací trestního řádu v roce 2026. Tyto změny odstraňují to, že oběť už nemusí dokazovat, že se aktivně bránila, klíčovým je nyní projev nesouhlasu, což u obětí obchodování s lidmi naprosto zásadní posun (MV ČR 2025, s. 9).

MV ve Zprávě o stavu obchodování s lidmi v ČR za rok 2024 potvrzuje, že návaznost péče je zajištěna i po formálním skončení původní strategie. Aktuální pomoc v roce 2026 se opírá o Program podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi, který je nyní plně koordinován s novou Strategii EU pro rovnost žen a mužů 2026-2030 (European Commission 2026 s. 14-16).

5 Etické hledisko

Sociální práce je postavena na pevných hodnotách demokracie, lidských práv a sociální spravedlnosti. V kontextu obchodování se ženami je naprosto zásadní, aby sociální pracovníci důsledně dbali na ochranu lidských práv a důstojnosti obětí, které byly vystaveny hrubému vykořisťování a násilí. V praxi se sociální pracovníci řídí primárně Ústavou ČR, Listinou základních práv a svobod a relevantními mezinárodními úmluvami o potírání obchodu s lidmi. Profesionální přístup sociálního pracovníka je založen na nesoudícím postoji a hlubokém respektu ke každé ženě, bez ohledu na její minulost či okolnosti, za kterých se stala obětí trestné činnosti (SSP ČR 2006). Tento respekt a etický přístup jsou klíčové zejména v situacích, kdy se sociální práce prolíná s krizovou intervencí, které jsou často traumatizované a nacházejí se v extrémně zranitelném postavení.

Tento respekt je obzvlášť důležitý v práci se ženami, které se staly oběťmi obchodování s lidmi, jelikož se jedná o osoby, u nichž došlo k závažnému porušení základních lidských práv (UNODC 2020).

Mezi základní principy práce s oběťmi obchodování s lidmi patří respekt k nezcizitelné důstojnosti každé ženy, zajištění její bezpečnosti a uplatňování individuálního a citlivého přístupu. Důležitým aspektem je také tzv. trauma-informovaný přístup, který zohledňuje dopady násilí a zneužívání na psychiku klientek (Herman 2015). Sociální pracovníci musí reflektovat komplexnost situace těchto žen, které často čelí psychickému traumatu, sociálnímu vyloučení, stigmatizaci či ekonomické závislosti. Klíčová je zde multidisciplinární spolupráce mezi sociálními službami, zdravotnickými zařízeními, policií a neziskovým sektorem (La Strada ČR 2022).

Etické principy v této oblasti zdůrazňují ochranu lidské důstojnosti, svobody a bezpečí klientek. Oběti obchodování s lidmi mají právo na ochranu, podporu a spravedlivé zacházení bez ohledu na jejich národnost či sociální postavení (OSN 2000). Sociální pracovník je povinen jednat profesionálně, bez předsudků a s důrazem na zmírnění utrpení klientky a podporu jejího zotavení a reintegrace do společnosti. Etika zde slouží jako základní rámec pro poskytování pomoci, která respektuje jedinečnost každé ženy a podporuje její schopnost znovu získat kontrolu nad vlastním životem (Matoušek 2013, s. 156-157).

V oblasti práce s oběťmi obchodování s lidmi se často objevují etická dilemata, například v souvislosti s rozhodováním klientek o spolupráci s orgány činnými v trestním řízení. Sociální pracovník se může ocitnout mezi respektem k autonomii klientky a snahou zajistit její bezpečí

či spravedlnost. Důležité je v těchto situacích citlivě vyvažovat ochranu klientky s respektem k jejím rozhodnutím a poskytovat jí dostatek informací pro informované rozhodování (Zimmerman et al. 2011).

Další závažná situace může nastat tehdy, když žena odmítá nabízenou pomoc nebo se vrací do rizikového prostředí. Takové jednání může být ovlivněno traumatem, manipulací ze strany pachatele nebo nedostatkem alternativ. Tato situace poukazuje na konflikt mezi profesní odpovědností sociálního pracovníka a právem klientky na sebeurčení. V těchto případech je zásadní dlouhodobá podpora, budování důvěry a posilování kompetencí klientky (Herman 2015).

Uvedené skutečnosti zdůrazňují potřebu důsledného naplňování principů Etického kodexu sociálních pracovníků, zejména důstojnosti a hodnoty každého člověka, podpory autonomie a respektu k rozhodnutí klienta (SSP ČR 2006). Zásady citlivé komunikace, podpory a aktivního naslouchání představují základní etické pilíře sociální práce a jsou klíčové pro obnovu důvěry, posílení klientek a jejich reintegraci do společnosti.

6 Identifikace problému

Obchodování se ženami představuje závažný společenský problém a zároveň výrazné porušování lidských práv. Jedná se o trestný čin, při němž jsou ženy a dívky zneužívány, zbavovány svobody a vystavovány různým formám vykořisťování.

Mezi nejohroženější skupiny patří ženy nacházející se v nepříznivé životní situaci. Riziko zvyšují zejména faktory jako chudoba, nízké vzdělání, nefunkční rodinné prostředí, zkušenost s násilím nebo sociální izolace. Velkou roli hraje také prostředí sociálně vyloučených lokalit, kde je vyšší pravděpodobnost přijetí rizikových nabídek.

Nejčastější formou obchodování se ženami je sexuální vykořisťováním zejména nucená prostituce, ale může se jednat i o nucenou práci či jiné formy obchodování. Společným znakem je vždy zneužití zranitelnosti oběti a závažné dopady na její fyzické i psychické zdraví.

Specifickým problémem je obtížná identifikace obětí, které se často samy nevnímají jako zneužité. Důvodem bývá strach, manipulace ze strany pachatelů nebo nedůvěra k institucím. Pro to je důležitá schopnost odborníků rozpoznat varovné signály a citlivě reagovat.

Zkušenost s obchodováním s lidmi je silně traumatizující a může vést např. k rozvoji posttraumatické stresové poruchy. Tyto následky ovlivňují chování obětí i jejich schopnost navazovat vztahy a spolupracovat s okolím.

Pomoc obětem musí být komplexní a zahrnovat psychologickou, sociální i právní podporu. Důležitou roli zde hraje sociální práce, která se zaměřuje nejen na řešení akutní situace, ale i na dlouhodobou podporu a návrat oběti do běžného života. Důraz je kladen na individuální přístup, respekt a posilování samostatnosti klientky.

Z teoretické části jasně vyplývá význam prevence, zejména zvyšování informovanosti a schopnosti rozpoznat rizikové situace, což může přispět ke snížení zranitelnosti potenciálních obětí.

7 Analýza potřebnosti

V rámci analýzy potřebnosti se zaměřuji na potřeby žen, které se staly oběťmi obchodování s lidmi, a na problematiku nedostatečné systémové prevence této cílové skupiny. Období po identifikaci oběti a jejím vymanění se z vykořisťování představuje velice náročný a většinou i zdoluhavý proces, kdy se tyto ženy ocitají ve velmi náročné, stresující a vyčerpávající situaci. Na oběti je náhle vyvíjen velký tlak, na který nebyly (a vzhledem k prožitému traumatu ani nemohly být) připraveny, a musí se rychle zorientovat v komplexním systému bezpečnostních, právních, zdravotních a sociálních služeb.

Zároveň se v průběhu procesu reintegrace a zotavení mění jejich individuální potřeby a nároky, přičemž pro oběti je i v tomto případě velmi obtížné samostatně vyhledávat nové zdroje pomoci a podpory. V ČR však jsou organizace, které pracují s oběťmi, a to např. La Strada, Projekt Magdala a v rámci MV i Program podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi.

Součástí kapitoly je dále přehled dat, která jsem získávala prostřednictvím rozhovorů se ženami s touto zkušeností a odborníky, kteří se věnují pomoci obětem obchodování s lidmi. V následující podkapitole také popisují specifika této cílové skupiny.

7.1 Metody získání dat

Pro hlubší vhled do specifických potřeb žen, které se staly oběťmi obchodování s lidmi, jsem se rozhodla pro přímý kontakt s těmito oběťmi a také odborníky, kteří se věnují práci s oběťmi obchodování s lidmi. Sběr dat jsem realizovala formou individuálních rozhovorů, které výzkumníkovi umožňují doptávat se respondenta na detaily a získat tak komplexní informace o daném tématu. Tato interakce může probíhat buď skrze osobní setkání obou účastníků, nebo distanční formou, například prostřednictvím telefonu., tuto formu jsem ale nevyužila. Ve svém projektu se opírám o typ rozhovoru, a to polostrukturovaný. Polostrukturovaný rozhovor je typ rozhovoru s částečně připravenou strukturou, kde má výzkumník nachystané tematické okruhy či otázky, ale zároveň ponechává respondentům velký prostor pro vlastní vyjádření. Tazatel může pružně reagovat na odpovědi, měnit pořadí témat a doptávat se tak, aby dosáhl hloubkového porozumění zkoumanému problému (Zandlová in Novotná a kol. 2019, s. 322). V tomto režimu se obvykle nepracuje s pevně daným seznamem otázek, ale pozornost se zaměřuje na vybrané tematické oblasti, které je žádoucí v průběhu rozhovoru prozkoumat. Na počátku setkání je zásadní vytvořit přátelské a bezpečné prostředí, které napomáhá odbourat

počáteční bariéry a podporuje upřímnou výměnu informací. Důležitým krokem úvodní části je rovněž jasné vysvětlení záměrů a cílů výzkumu, aby byl respondent plně obeznámen se svou rolí v celém procesu šetření (Hendl,2017.s.83-84). Vedle těchto stěžejních rozhovorů s respondentkami jsem vedla také neformální debaty s odborníky z Gréckokatolické charity Prešov a Arcidiecézní charity Praha. Tyto rozhovory mají primárně spontánní průběh, kdy dotazy nejsou striktně připraveny, ale vznikají postupně na základě konkrétní situace a aktuálním směru komunikace. (Hendl,2017, s.84)

V rámci své odborné praxe jsem působila v Gréckokatolické charitě Prešov, konkrétně v Domě sv. Faustíny-centru pro děti a rodiny, což je zařízení zaměřené na závislé ženy. Vzhledem k tomuto dvouměsíčnímu zázemí jsem se rozhodla požádat vedoucí zařízení, a také koordinátorku projektu STOP obchodování s lidmi PhDr. Helenu Paňkovou o souhlas s realizací výzkumných rozhovorů, které byly zaměřeny na jejich klienty, konkrétně o ženy, které se staly obětmi obchodování s lidmi. Poté, co byl můj záměr schválen, mi paní PhDr. Helena Paňková pomohla oslovit ženy, které mají svůj nepříjemný zážitek a s ním spojené trauma již do určité míry zpracované, a to s ohledem na jejich možnosti. Respondentkám jsem před tím objasnila účel a smysl celého projektu. Na tuto výzvu aktivně reagovaly tři ženy, s nimiž jsem následně uskutečnila plánovaná setkání a rozhovory. Mým hlavním cílem bylo hloubkově porozumět jejich zkušenostem, specifickým potřebám a také bariérám, se kterými se musely potýkat nejen bezprostředně po ukončení traumatického zážitku, ale v průběhu celého náročného období. Analýza těchto rozhovorů mi následně umožnila mnohem lépe pochopit každodenní výzvy, kterým tyto ženy čelily a současně mi pomohla přesněji identifikovat kritické oblasti, v nichž pociťují nejvýraznější nedostatky v systému současné pomoci a podpory. Celkovou strukturu rozhovorů jsem pro přehlednost rozdělila do několika klíčových tematických okruhů. Detailní scénář, podle kterého byly rozhovory vedeny, je pro nahlédnutí uveden v příloze této práce na straně 70-71.

Jedním z témat, která v rozhovorech se ženami se opakovala, byla naléhavá potřeba přirozeného sociálního kontaktu, vlastní seberealizace a vyčlenění času pro osobní regeneraci. Některé z žen sice využívaly svépomocné terapeutické skupiny, které jim poskytovaly oporu v procesu vyrovnávání se s traumatem, nicméně v oblasti naplňování jejich individuálních cílů a osobních přání často pociťovaly značnou frustraci a ztrátu motivace. Právě tato hloubka prožívaného traumatu a náročnost následné péče poukazuje na to, jak zásadní roli hraje prevence. Ta by měla ženám poskytovat dostatečné nástroje k identifikaci nebezpečí ještě dříve, než ke samotnému vykořisťování dojde. Ženy nacházející se v rizikovém prostředí potřebují

informace, jež by pokrývaly bezpečnostní standardy při hledání práce, ověřování serióznosti nabídek a schopnost včas rozpoznat manipulační techniky. Ačkoli osvětové kampaně nabízejí prostor pro základní orientaci, v ohrožených komunitách (např. romská komunita) často chybí praktické preventivní mechanismy, které by nebyly zaměřeny pouze na řešení následků, ale především na aktivní předcházení vzniku těchto situací.

Z mých rozhovorů dále vyplynulo, že velkou výzvou v oblasti prevence je dostupnost relevantních informací v kritickém momentě rozhodování, například před odjezdem do zahraničí. Většina respondentek logicky nepředpokládala, že by se mohly stát obětí trestné činnosti, a proto postrádaly konkrétní seznamy úkolů, pro bezpečné zaměstnání nebo přímé kontakty na pomáhající organizace v destinacích. Ženy tak byly mnohdy odkázány na náhodné zdroje informací, což v nich zpětně vyvolávalo pocit bezmoci, kterému se dalo při včasné prevenci předejít.

Během své odborné praxe, jsem v neformálních diskusích s odbornými pracovníky rozebírala systémové nedostatky právě v oblasti primární prevence. Naše debaty se často zaměřovaly na to, jak efektivně informovat mladé ženy v přechodových obdobích života, např. po ukončení studia, kdy mohou být na trhu práce nejzranitelnější. V tomto kontextu chybí adekvátní návaznost preventivních programů a dostatek nízkoprahových center, která by se na toto téma specializovala. Posílení terénních programů a cílená osvěta přímo v rizikových lokalitách by tak mohly představovat jedno z klíčových řešení, jak snížit počet budoucích obětí obchodu s lidmi.

Na základě analýzy získaných informací je patrné, že vedle potřeby intenzivní péče o oběti je naprosto hlavní potřebou také možnost získat odborné informace dříve, než dojde k vystupňování problému. Mezi další výrazné potřeby patří srozumitelná metodika pro ověřování zaměstnavatelů, znalost práv v oblasti pracovního trhu a široké povědomí o existenci krizových linek. Prevence by tak neměla být vnímaná pouze jako doplňková aktivita, ale jako základní pilíř ochrany lidské důstojnosti, který pomáhá eliminovat riziko, že se ženy do obchodu s lidmi vůbec dostanou.

7.2 Příklady dobré praxe

V oblasti podpory žen, které se staly oběťmi obchodování s lidmi, již existuje řada osvědčených přístupů, které mohou sloužit jako inspirace pro další rozvoj služeb, zejména v kontextu prevence a zajistit bezpečí. Zároveň existují inspirativní příklady projektů zaměřených na

efektivnější identifikaci obětí, koordinaci následné pomoci a systémovou podporu v rámci reintegrace. V ČR se příkladům dobré praxe věnuje zejména organizace La Strada Česká republika, o.p.s. která se zaměřuje na individuální case management, propojování klientek s k právními a psychoterapeutickými službami a prosazování jejich práv na systémové úrovni. Význam multidisciplinárního přístupu v praxi potvrzují také aktivity Arcidiecézní charity ČR, konkrétně Projektu Magdaly, který poskytuje specializované poradenství a bezpečné ubytování ženám vystaveným nucené prostituce nebo jiných forem vykořisťování. Dalšími subjekty věnujícími se podpoře této cílové skupiny a metodickému rozvoji jsou Diakonie ČCE či specializované složky Ministerstva vnitra v rámci Programu podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi. V zahraničí pak mezi významné organizace, které nastavují standardy v oblasti pomoci a ochrany lidských práv, patří mezinárodní síť La Strada International nebo organizace Anti-Slavery International.

7.2.1 La Strada Česká republika, o.p.s.

Prvním příkladem dobré praxe, na který se zaměřím je organizace La Strada ČR. La Strada je nejvýznamnějším a nejstarším představitelem dobré praxe v oblasti sociální práce s oběťmi obchodování s lidmi. Její historie v ČR sahá do roku 1995, kdy vznikla jako součást mezinárodní sítě La Strada International. Od svého vzniku se prezentovala jako odborná platforma, která propojuje přímou sociální pomoc s mezinárodními standardy ochrany lidských práv. Hlavním cílem organizace je komplexní zplnomocnění klientky, kdy žena má svůj život opět ve vlastních rukou. La Strada ČR staví na třech klíčových pilířích: prevenci, přímé pomoci a advokacii (prosazování systémových změn). Právě tato trojice tvoří ucelený model, který reaguje na fakt, že oběti obchodování čelí traumatům zasahujícím všechny aspekty lidské existence.

V rámci přímé pomoci uplatňuje La Strada ČR metodu intenzivního case managementu. Tento proces začíná hloubkovou diagnostikou potřeb, která zahrnuje nejen aktuální sociální situaci, ale i posouzení bezpečnostních rizik a míry psychického poškození. Case manažer v organizaci plní roli klíčového pracovníka, který klientku doprovází při složitých úkonech, jako jsou výslechy na policii, soudní řízení či vyřizování nových dokladů. Podle statistik organizace ročně identifikuje a podpoří přibližně 150 až 200 klientů, přičemž důraz je kladen na individualizaci péče. Tento koordinovaný přístup je klíčový pro eliminaci sekundární

viktimizace, protože klientka má jednu důvěryhodnou osobu, která funguje jako informovaná prostředník mezi ní a státním aparátem.

Jak uvádí La Strada ve své strategické vizi: „Věříme, že každý člověk má právo na svobodu a důstojný život bez vykořisťování. Naše práce není jen o poskytování služeb, ale o vrácení kontroly nad životem těm, kterým byla násilím odebrána.“ (La Strada ČR, 2023).

Důležitou součástí dobré praxe je také provozování utajeného azylového bydlení s nepřetržitým režimem, které klientkám poskytuje psychologickou stabilitu nutnou pro zahájení terapeutického procesu. Organizace rovněž provozuje bezplatnou krizovou linku, na kterou se ročně obrátí přes 1000 volajících, což slouží jako zásadní nástroj včasné identifikace oběti. La Strada dlouhodobě upozorňuje na to, jak složité je v ČR získat odškodnění pro oběti. Proto se snaží aktivně edukovat policii i pracovníky inspektorátu práce, aby dokázali správně identifikovat znaky nucené práce, čímž aktivně kultivuje právní a sociální prostředí v ČR.

7.2.2 Projekt Magdala

Projekt Magdala, realizovaný pod záštitou Arcidiecézní charity Praha, představuje specifický model dobré praxe, který se v rámci charity začal formovat již v roce 1998. Vznikl jako reakce na narůstající potřebu specializované pomoci ženám, které se stávaly oběťmi domácího násilí a nucené prostituce v rámci organizovaného zločinu. Metodika Projektu Magdala vyniká svou vysokou mírou senzitivity k traumatu a důrazem na lidskou integritu a důstojnost klientky. Projekt stojí na myšlence, že sexuální vykořisťování člověka vnitřně hluboce poznamená. K tomu, aby se oběť dala znovu dohromady, nestačí jen peníze nebo bydlení, ale je k tomu potřeba dlouhodobá odborná pomoc a terapie.

Ústředním prvkem jejich dobré praxe je trauma-informovaná péče, která prostupuje celou strukturou služby. Všechny intervence jsou plánovány tak, aby posílily pocit bezpečí, důvěryhodnosti a volby klientky. Pracovníci Magdaly jsou vyškoleni v technikách krizové stabilizace a vědí, jak pracovat s projevy posttraumatické stresové poruchy. Ročně projekt poskytne odborné poradenství a pomoc více než 250 ženám a jejich rodinám, což potvrzuje nezastupitelnou roli této služby v národním systému sociální péče.

„Dobrá praxe v projektu Magdala znamená vidět za hranice kriminálního činu. Vidíme ženu, jejíž důstojnost byla pošlapána, a naším úkolem je pomoci jí tu důstojnost znovu nalézt. To vyžaduje čas, trpělivost a absolutní přijetí bez jakýchkoliv soudů“, uvádí metodická příručka projektu (Charita ČR, 2023).

Inovativním aspektem Projektu Magdaly je inkluze dětí obětí do systému podpory. Obchodované ženy mají často děti, které byly buď svědky násilí, nebo byly zneužity jako nástroj k vydírání matky. Projekt Magdala nabízí specializované programy pro matky s dětmi, které zahrnují arteterapii, pedagogickou podporu a nápravu narušené citové vazby. Tento holistický přístup zajišťuje, že se nepomáhá pouze jednotlivci, ale celému rodinnému systému. Projekt Magdala rovněž aktivně boří mýty o „dobrovolnosti“ v sexuálním průmyslu a ve svých výročních zprávách varuje: *„Česká společnost stále trpí slepotou vůči nucené prostituci. Často zaměňujeme zoufalství za volbu. Naše praxe ukazuje, že většina obětí je v systému neviditelná právě proto, že jim nikdo nenabídl bezpečnou cestu ven.“* (Projekt Magdala, 2022). Projekt Magdala neustále připomíná, že ochrana nejzranitelnějších je základní povinností společnosti.

7.2.3 Program podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi (MV ČR)

Vládní Program podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi představuje stěžejní systémový nástroj, který by v ČR oficiálně zaveden usnesením vlády v roce 2003. Jeho vznik byl zásadním milníkem, neboť stát poprvé formálně uznal, že oběti obchodování vyžadují specifickou ochranu, která přesahuje rámec běžné trestněprávní pomoci. Program definuje pravidla spolupráce mezi Policií ČR a akreditovanými neziskovými organizacemi, čímž vytváří funkční multidisciplinární síť. Cílem programu je zajistit bezpečnost oběti, její stabilizaci a následnou reintegraci, ať už v ČR, nebo bezpečným návratem do země původu.

Hlavním nástrojem dobré praxe v tomto programu je lhůta na rozmyšlenou (60 dní). Během této doby je oběti zajištěno legální pobytové oprávnění, bezpečné ubytování, strava a zdravotní péče, aniž by musela učinit rozhodnutí o spolupráci na vyšetřování. Tento mechanismus je mezinárodně uznáván jako nejúčinnější způsob, jak získat důvěru traumatizovaného člověka. Ročně do programu vstoupí řádově 20 až 30 nových osob, což jsou případy vysoce nebezpečného organizovaného zločinu.

„Program ochrany není pro stát výdajem, ale investicí do spravedlnosti. Pouze oběť, která se cítí v bezpečí a má zajištěny základní potřeby, je schopna vypovídat proti organizovanému zločinu, který ji zotročil, „uvádí Strategie boje proti obchodování s lidmi (Ministerstva vnitra ČR 2024).

Dalším rozměrem dobré praxe je možnost legalizace pobytu pro oběti z tzv. třetích zemí. Program umožňuje těmto osobám získat dlouhodobý pobyt za účelem ochrany a přístup na legální trh práce, čímž se předchází jejich opětovnému propadu do šedé ekonomiky.

Multidisciplinární spolupráce, kdy policista a sociální pracovník tvoří jeden tým kolem oběti, je modelem, který minimalizuje administrativní průtahy. I přes odbornou kritiku, že je pomoc částečně podmíněna ochotou svědčit, zůstává tento vládní program nezbytným nástrojem, který dává boji proti obchodování s lidmi v ČR jasná pravidla a zajišťuje, že stát přebírá svou odpovědnost za ochranu lidských práv.

7.2.4 Diakonie ČCE-Středisko celostátních programů a služeb

Diakonie ČCE přináší do oblasti dobré praxe specifickou metodiku zaměřenou na aktivní terénní práci a identifikaci obětí nucené práce. Středisko celostátních programů a služeb Diakonie ČCE vzniklo v roce 2006, aby sjednotilo a profesionalizovalo pomoc v oblastech, které přesahují regionální úroveň. Jejich přístup je cenný především svou schopností oslovit skryté populace cizinců a osob v ubytovnách či průmyslových zónách, které jsou k vykořisťování nejnáchylnější. Dobrá praxe v podání Diakonie spočívá v nízkoprahovosti a terénní dostupnosti.

Metodika Diakonie klade důraz na prevenci skrze informovanost přímo v místech rizika. Sociální pracovníci hovoří několika jazyky a ročně kontaktují v terénu stovky osob, kterým distribuují materiály vysvětlující jejich práva v rámci českého pracovního trhu. Tato edukace je klíčová, protože mnoho obětí nucené práce si zpočátku neuvědomuje, že jejich situace (např. odebrání dokladů či nelegální srážky ze mzdy) naplňuje definici obchodování s lidmi.

„Naše práce začíná u plotů ubytoven. Musíme lidem vysvětlit, že lidská důstojnost nekončí na hranici pracovního povolení. Prevence vykořisťování začíná v informovanosti a posílení sebevědomí jednotlivce, „uvádí Diakonie ve svém metodickém listu (Diakonie ČCE 2023).

Specifickým nástrojem dobré praxe je v Diakonii dluhové poradenství. Obchodování s lidmi je často poháněno dluhovou pastí, kterou pachatelé na oběti nastraží již v zemi původu. Diakonie pomáhá tyto dluhy legálně řešit a učí klientky, jak rozpoznat fěrovou pracovní smlouvu od podvodné. Jako církevní organizace Diakonie rovněž nabízí rozměr spirituální podpory, což může být pro mnoho žen zásadním zdrojem vnitřní síly. Organizace rovněž hlasitě upozorňuje na systémové selhání státu v kontrole agenturního zaměstnávání a ve svých veřejných prohlášeních zdůrazňuje:

„Dokud budou v našem systému existovat šedé zóny v agenturním zaměstnávání, bude obchodování s lidmi vzkvétat. Dobrá praxe není jen

o pomoci jedinci, ale o tlaku na to, aby systém přestal vykořisťování generovat.“ (Diakonie ČCE, TZ 2023).

7.3 Příčiny problému a dopady na cílovou skupinu

Zkušenost s obchodováním s lidmi zasahuje ženu na hluboké psychické, fyzické i sociální úrovni a zanechává za sebou rozsáhlé trauma, které ovlivňuje veškeré aspekty jejího budoucího života. I přes závažnost tohoto fenoménu v ČR stále narážíme na nedostatky v systematické podpoře v oblasti primární a sekundární prevence, která by ženám v rizikových situacích usnadnila orientaci v tom, jak rozpoznat varovné signály vykořisťování. Potřeba preventivního působení se v průběhu života i vlivem aktuální sociální situace mění, přičemž každé období přináší odlišné výzvy. Od bezpečného hledání práce v zahraničí až po ochranu v rámci online prostoru. Zajištění komplexních, aktuálních a srozumitelných informací o metodách verbování a možnostech bezpečné pomoci představuje klíčový aspekt v ochraně potenciálních obětí. V této kapitole se proto zaměřím na hlavní příčiny nedostatečné prevence, identifikaci rizikových faktorů a dopady, které má absence preventivních programů na zranitelné skupiny žen.

7.3.1 Příčiny problému

Hlavní důvody. Proč dochází k obchodování se ženami, tvoří složitý celek. Prolínají se v něm nedostatky v nastavení systému s osobní tíživou situací samotných obětí. Skutečnost, že k tomuto jevu stále dochází v tak velkém rozsahu, má různé příčiny, které lze pro potřeby analýzy rozdělit do několika vzájemně propojených úrovní.

V první rovině identifikujeme systémové a společenské faktory, které existují jako předem dané podmínky. Patří sem zejména vysoká latence tohoto trestného činu, obrovské finanční zisky pachatelů a přetrvávající poptávka po sexuálních službách či levné pracovní síle.

Druhou rovinu tvoří faktory individuální a sociální zranitelnosti. Obchodování se ženami je často důsledkem nepříznivé životní situace, finanční a materiálního nedostatečného uspokojení nebo ztráty legitimních ekonomických příležitostí. Pachatelé cíleně vyhledávají ženy v obtížných sociálních podmínkách, u nichž došlo k rozpadu přirozených sociálních vztahů a podpůrných komunitních struktur. Tato izolace v kombinaci s genderově podmíněným násilím

nebo předchozí zkušeností s viktimizací činí ženy náchylnějšími k přijetí rizikových nabídek a usnadňuje pachateli využití psychologické manipulace a moci vůči oběti. Významným aspektem je rovněž postoj pomáhajících institucí. Přestože jsou v současnosti k dispozici komplexní metodické návody pro boj proti obchodu s lidmi, v praxi tento problém nebývá vnímán jako prioritní. Během krizových situací či při řešení urgentních sociálních potřeb bývají preventivní opatření a ochrana potenciálních obětí opomíjeny, a to zejména z nedostatečné odborné specializace pracovníků na tuto problematiku.

V poslední rovině hraje zásadní roli informační deficit a nízká míra povědomí ohrožených skupin. Žena, která postrádá informace o metodách verbování, o rizicích spojených s obchodováním nebo o možnostech ochrany a pomoci ze strany státu a organizací, je mnohem zranitelnější. Absence preventivního vzdělávání a neznalost forem, které tento zločin může nabývat, tak přímo přispívají k vysoké míře úspěšnosti pachatelů při oslovování a následném vykořisťování obětí.

7.3.2 Dopady na cílovou skupinu

Absence koordinované podpory, nedostatek relevantních preventivních informací a bariéry v přístupu k pomoci mají pro ženy, které se staly oběťmi obchodování s lidmi, fatální následky. Tyto dopady se projevují v rovině psychické, fyzické i sociální. Na základě odborných poznatků z praxe sociální práce lze identifikovat několik klíčových oblastí, ve kterých se tyto negativní důsledky projevují nejvýrazněji.

Prvním z dopadů je extrémní psychická a emoční zátěž, která je často spojena s posttraumatickou stresovou poruchou. Pokud ženě chybí adekvátní a včasná podpora bezprostředně po vymanění se z vykořisťování, dochází k prohlubování traumatizace. Pocit nejistoty, strachu z pachatelů a nedůvěru v instituci jsou umocněny faktem, že se oběti musí samy orientovat ve složité síti sociálních a právních služeb. Tato situace následně vede ke zpoždění v zajištění odborné krizové intervence, což může mít za následek chronické potíže a ztíženou schopnost budoucí reintegrace.

Chybějící systémové řešení a nízká informovanost znamenají, že se ženy o svých nárocích na pomoc, jako je bezpečné ubytování (azylové domy), právní poradenství či bezplatná zdravotní péče, dozvídají s časovým odstupem. Tato časová prodleva je kritická, v mnoha případech může vést k tomu, že se žena z důvodu existenční nouze a absence jiných možností vrací do rizikového prostředí nebo se stává opakovaného obchodování.

Následujícím dopadem nedostatečné podpory je neefektivní využívání dostupných služeb. Kvůli nesystematickému informování oběti často nevědí, na jaké formy asistence mají nárok, nebo se obávají o ně požádat. Ženy popisují, že se o specializovaných organizacích (např. La Strada ČR) dozvěděly až náhodou.

7.4 Analýza stakeholderů

Efektivita preventivních strategií v oblasti obchodování se ženami závisí na součinnosti širokého spektra aktérů. Jejich role není pouze v následné pomoci, ale především v eliminaci rizikových faktorů a zvyšování povědomí o hrozbách obchodování s lidmi. Tyto subjekty mohou preventivní úsilí zásadně podpořit, nebo naopak svým neaktivním přístupem umožnit další šíření tohoto fenoménu.

Ministerstvo práce a sociálních věcí (MPSV) vystupuje jako hlavní garant celostátní koncepce prevence. Jeho úloha spočívá v tvorbě a financování preventivních programů a v metodickém vedení sociálních služeb směrem k včasné identifikaci ohrožených žen. MPSV je klíčovým aktérem při nastavování legislativního rámce, který by měl podporovat informovanost o bezpečném zaměstnávání a rizicích spojených s nelegální prací. Absence jasné preventivní strategie na úrovni ministerstva by mohla vést k roztříštěnosti osvětových kampaní a k jejich nízkému dopadu na nejvíce zranitelné skupiny.

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT) a vzdělávací instituce jsou zásadními partnery v oblasti primární prevence. Školy a školská zařízení představují ideální prostor pro realizaci osvětových programů zaměřených na mladé ženy, které jsou častí cílem pachatelů skrze lákavé nabídky práce či studia v zahraničí. Úlohou tohoto sektoru je integrovat téma bezpečného pohybu v kyberprostoru a rizik obchodování s lidmi do vzdělávacích osnov. Bez aktivního zapojení školství zůstává velká část ohrožené populace bez základních ochranných informací.

Policie ČR a specializované složky hrají v prevenci specifickou roli, zejména v její situacionální rovině. Jejich aktivita v monitorování rizikových prostředí (např. pracovních agentur nebo online seznamek) může pachateli ztížit podmínky pro verbování obětí. Policie také spolupracuje na preventivních kampaních tím, že sdílí informace o aktuálních trendech a metodách, které pachatelé používají. Nedostatečné zaměření policie na prevenci zvyšuje prostor pro beztrestné působení organizovaných skupin.

Neziskové organizace (např. La Strada ČR) jsou pilířem preventivního působení v terénu. Tyto subjekty realizují cílené informační kampaně, provozují bezplatné linky pomoci pro ověřování pracovních nabídek a provádějí osvětu mezi nejvíce ohroženými ženami (např. v sociálně vyloučených lokalitách). Jejich role v prevenci je nezastupitelná díky jejich schopnosti budovat důvěru a oslovit ženy, které mají přirozený odstup od státních institucí. Stabilní financování a podpora těchto organizací je základním předpokladem pro funkční preventivní systém.

Úřady práce a pracovní agentury představují strategické body pro prevenci pracovního a sexuálního vykořisťování. Zaměstnanci těchto institucí by měli být schopni identifikovat podezřelé nabídky práce a informovat ženy o jejich právech a povinnostech. Pokud tyto subjekty rezignují na svou preventivní funkci a neprověřují subjekty, které práci nabízejí, stávají se nevědomky článkem v řetězci obchodování s lidmi.

Média a veřejnost ovlivňují společenské klima a informovanost. Média mají sílu šířit varovné příběhy a vzdělávat širokou veřejnost o tom, jak obchodování s lidmi v reálu vypadá. Informovaná veřejnost pak může fungovat jako pozorný pozorovatel, který dokáže identifikovat podezřelé situace ve svém okolí a včas na ně upozornit odborníky.

Sociální pracovníci představují klíčové aktéry v přímém preventivním působení. Jejich role spočívá v identifikaci zranitelných žen, které se nacházejí v nepříznivé životní situaci, jež by mohla být zneužita pachateli. V rámci prevence sociální pracovníci poskytují poradenství zaměřené na bezpečný pohyb na trhu práce a posilují kompetence klientek k rozpoznání manipulativních technik. Pokud tito odborníci postrádají specifické vzdělání v oblasti indikátorů obchodování s lidmi, dochází k selhání v rámci včasné intervence a zmeškání příležitostí k ochraně ženy dříve, než dojde k trestnému činu.

Zdravotnická zařízení jsou strategickými partnery v sekundární prevenci. Zdravotníci jsou často jediní, kdo přichází do kontaktu se ženami v izolaci, a mají tak unikátní příležitost rozpoznat známky násilí. Prevence v tomto sektoru spočívá především v edukaci personálu, aby dokázal identifikovat varovné signály (např. nejasná anamnéza, přítomnost doprovázející osoby, která za ženu mluví, specifická zranění). Pokud zdravotnická zařízení nejsou metodicky propojena se systémem sociální pomoci zůstává jejich preventivní potenciál nevyužit a ohrožené ženy se vracejí do rizikového prostředí bez adekvátního poučení nebo kontaktu na pomocné organizace.

7.5 Závěr analýzy potřebnosti

Provedený průzkum, založený na rozhovorech se ženami, které si obchodováním s lidmi prošly, a s odborníky z praxe, zejména během praxe v Gréckokatolické charitě Prešov, jasně ukazuje, že současná ochrana žen má vážné nedostatky. Přestože fungují organizace jako La Strada nebo Projekt Magdala, pomoc se stále zaměřuje hlavně na řešení následků. Samotná prevence a předcházení problému jsou však zatím nedostatečné. Z analýzy plynou tři hlavní oblasti, které rozhodují o tom, zda bude pomoc těmto ženám úspěšná.

První oblastí je proměnlivost potřeb žen v čase. Zjištění ukazují, že každá žena prochází jinou zkušeností a potýká se s odlišnými problémy, které souvisejí s typem prožitého traumatu i mírou vykořisťování. Velkou roli hraje také fáze, ve které se právě nachází na cestě zpět do běžného života. Krátce po odchodu z krizové situace je nejdůležitější pocit bezpečí a dostupnost krizové pomoci např. azylové ubytování nebo psychické podpory. Naopak v pozdějších fázích ženy častěji řeší složitější otázky, jako je právní zastupování nebo ochrana své identity. Pokud v těchto jednotlivých obdobích nemají odpovídající podporu, zvyšuje se riziko, že se znovu dostanou do situace vykořisťování (sekundární viktimizace).

Druhým zásadním zjištěním je nedostatek včasných informací. Výzkum ukázal, že mnoho žen nemělo v důležitých momentech (např. při rozhodování o práci v zahraničí) dostatek správných a srozumitelných informací. Některé z nich si dokonce dlouhou dobu neuvědomovaly, že jsou obětí trestného činu. Jednak z respondentek např. uvedla, že vůbec netušila, že její situace odpovídá obchodování s lidmi. Přestože existují preventivní programy, např. ve školách, jejich dopad je zatím omezený a často se nedostanou k nejvíce ohroženým skupinám, např. skupinám ze sociálně vyloučených lokalit. Zároveň je zřejmé, že informovanost musí být dlouhodobá, srozumitelná a přizpůsobená konkrétní životní situaci žen a dívek.

Třetí oblastí je spolupráce mezi různými profesemi. Ukazuje se, že účinná prevence nemůže být zajištěna pouze jednou organizací. Klíčem k lepší prevenci je proto nejen informování veřejnosti, ale i dobrá spolupráce mezi jednotlivými profesemi a schopnost reagovat včas a citlivě.

Závěrem lze shrnout, že zlepšení situace žen vyžaduje větší důraz na prevenci a včasnou pomoc. To znamená poskytovat ženám konkrétní a praktické informace, zaměřit se na přímou práci s lidmi v ohrožených skupinách a posilovat dovednosti odborníků.

8 Úvod projektu a jeho cíle

Na základě provedené analýzy potřeby, která vychází z rozhovorů se ženami, které se staly oběťmi obchodování s lidmi, ale také z neformálních rozhovorů s odborníky, konkrétně sociálními pracovníky pracující s touto cílovou skupinou, se ukazuje, že současně systém prevence nedostatečně reaguje na potřeby obětí. Z neformálních rozhovorů s pracovníky v nízkoprahovém zařízení pro děti a mládež (dále jen NZDM) jsem taktéž zjistila, že co se týče tématu obchodování s lidmi, tak tomuto tématu se v NZDM nepřikládá taková pozornost, jaká by se měla přikládat. Nízkoprahová zařízení pro děti a mládež (NZDM) fungují jako nástroj sociální prevence pro dospívající, kteří tráví volný čas neorganizovaně a čelí rizikovým faktorům. Metodika těchto služeb se opírá o sociální pedagogiku a sociální práci, přičemž konkrétní přístupy jsou vždy adaptovány na lokální podmínky. Klíčovým prvkem je princip nízkoprahovosti, který usiluje o odstranění bariér a co největší přiblížení služby přirozenému prostředí klientů (Matoušek a kol., 2013, s. 411).

Podle všech respondentek a zejména zkušených odborníků přináší prevence v této oblasti významné přínosy nejen samotným klientkám NZDM, ale i celému systému sociální péče. Komplexní prevence přispívá k zabránění nežádoucím následkům, co se obchodování s lidmi týče. Prevence v nízkoprahovém zařízení pro děti a mládež zároveň vede k efektivnějšímu využití dostupných zdrojů, snižuje neznalost v případě výběru zaměstnání, což napomáhá efektivnějšímu zabránění vykořisťování.

V reakci na tyto zjištěné potřeby a viditelné nedostatky bude navržen úvodní (pilotní) projekt, jehož cílem je navrhnout projekt zaměřený na zvýšení informovanosti klientů nízkoprahového zařízení pro děti a mládež, zejména dívek, o problematice obchodování s lidmi se zaměřením na ženy jako oběti a na posílení jejich schopnosti rozpoznat rizikové situace a chránit se před nimi. Tento projekt bude rozdělen do dvou na sebe navazujících částí. První část bude přednáška. Přednáška slouží k seznámení účastníků se základními pojmy a fakty souvisejícími s obchodováním s lidmi. Obsahuje vysvětlení pojmů obchodování s lidmi, jeho forem, způsoby náborů obětí a rizikové faktory. Součástí je rovněž prezentace reálných případů a modelových situací. Druhou částí bude workshop. Workshop je zaměřen na aktivní zapojení účastníků a rozvoj praktických dovedností. Dívky pracují s modelovými situacemi, učí se rozpoznávat varovné signály a reagovat na rizikové nabídky zaměstnání. Důležitou součástí je diskuse, během níž mají dívky prostor pro sdílení názorů, dotazy a reflexi tématu. Workshop podporuje kritické myšlení a schopnost rozhodování v rizikových situacích. V rámci projektu budou

využívány metody jako např. diskuse, práce s kazuistikou, modelové situace, skupinová práce, aktivizační a edukační metody. Projekt bude veden zážitkovou a participativní formou, aby byla zvýšena motivace dívek a upevnění získaných poznatků. Realizací projektů dojde ke zvýšení povědomí dívek o problematice obchodování s lidmi a k posílení informovanosti o možnostech pomoci v případě ohrožení a posílení kompetencí v oblasti ochrany vlastních hranic. Projekt může sloužit jako podklad pro další preventivní aktivity zařízení.

8.1 Základní informace o cílové skupině

Pro efektivní nastavení preventivních aktivit je nezbytné přesně definovat, komu jsou určeny a proč. Projekt v rámci nízkoprahového zařízení pro děti a mládež (dále jen NZDM) lze rozdělit na přímou a nepřímou skupinu. Do přímé patří mladé dívky a ženy ve věku 13 až 18 (případně až 21) let. Tato věková hranice je zvolena záměrně, neboť období dospívání je typické hledáním vlastní identity, snahou o finanční nezávislost atd., což vede k vysoké zranitelnosti adolescentů (Vágnerová 2012). Právě kombinace touhy po rychlém výdělku např. formou brigád a nedostatku životních zkušeností z nich dělá ideální cíle pro různé formy vykořisťování. Které jsou přímo ohrožené. Klientky v tomto věku se navíc pohybují v online prostředí, kde se formy obchodování s lidmi, jako jsou klamavé pracovní nabídky na sociálních sítích, objevují stále častěji. Nepřímou skupinou jsou odborní pracovníci zařízení (sociální pracovníci a pracovníci v sociálních službách). Jejich role je pro úspěch projektu klíčová, protože jsou to právě oni, ke kterým mají klienti vybudovanou důvěru a za kým přicházejí se svými problémy. Díky projektu získají pracovníci nové metodické materiály a hlubší vhled do problematiky obchodování s lidmi. Tyto znalosti pak mohou přirozeně včlenit do každodenní práce, např. během individuálního plánování s klientem nebo při řešení konkrétních krizových situací. Tímto způsobem projekt nezůstává jen jednorázovou přednáškou, ale stává se trvalou součástí preventivní péče, kterou NZDM svým klientům poskytuje.

8.2 Intervenční logika

Intervenční logika slouží jako strategický rámec projektu, který pomocí strukturované tabulky názorně propojuje stanovené cíle s konkrétními aktivitami. Současně definuje indikátory pro měření úspěšnosti a specifikuje výstupy, jichž má být realizací projektů dosaženo.

Cíle projektu	Klíčové aktivity (KA)	Indikátory splnění	Výstupy projektu
Sjednotit odborné znalosti týmu a připravit metodické podklady pro prevenci	KA01: Příprava metodiky a odborné zaškolení realizačního týmu	Vytvořená metodika, prezenční listiny ze školení	Metodický balíček („edukační kufřík“), připravený tým
Zvýšit povědomí o projektu a motivovat klientky k účasti	KA02: Motivační a informační kampaň v NZDM	5 plakátů, 5 příspěvků na sociálních sítích, min. 15 oslovených klientek	Zvýšený zájem o téma bezpečného zaměstnání a online bezpečí
Předat základní teoretické informace o obchodování s lidmi	KA03: Edukační přednáška „Bezpečný start do práce“	Realizovaná přednáška, min. 10 účastnic, testy znalostí	Zvýšení teoretické informovanosti klientek
Rozvinout praktické dovednosti a schopnost reagovat na rizika	KA04: Interaktivní workshop (modelové situace)	Realizovaný workshop, pracovní listy, záznam z diskuse	Rozvoj kritického myšlení a praktických kompetencí
Zajistit dostupnost krizové pomoci	KA05: Tvorba a distribuce krizových karet „Bezpečí do kapsy“	Min. 100 kusů karet, seznam distribučních míst	Zvýšená dostupnost pomoci v krizových situacích
Poskytnout individuální podporu ohroženým klientkám	KA06: Zavedení poradenství „Bezpečný prostor“	Konzultační hodiny, záznamy, anonymní schránka	Včasná identifikace ohrožených klientek a jejich nasměrování
Vyhodnotit projekt a zajistit jeho udržitelnost	KA07: Evaluace a integrace do preventivního plánu	Evaluační zpráva, aktualizovaný plán	Ověřená metodika a její začlenění do praxe

Tabulka 1: Intervenční logika

8.3 Klíčové aktivity

Následující část práce se věnuje detailnímu popisu klíčových aktivit, které tvoří jádro projektu. U každé aktivity jsou definovány její specifické cíle, očekávané výstupy a měřitelné indikátory, podle kterých lze posoudit úspěšnost realizace. Součástí popisu je také časový harmonogram, který určuje jednotlivé fáze realizace projektu.

KA01 Příprava metodiky a odborné zaškolení realizačního týmu

Cíl: Sjednotit odborné znalosti týmu NZDM v oblasti obchodování s lidmi a připravit metodické podklady pro edukaci.

Indikátory splnění: Vytvořená metodika preventivního programu, záznam o proškolení týmu (prezenční listina).

Výstupy projektu: Metodický balíček pro sociální pracovníky: tým připravený na realizaci preventivních aktivit

Z analýzy potřeby vyplynulo, že sociální pracovníci vnímají téma obchodování s lidmi jako důležité, avšak v praxi mu není věnována dostatečná pozornost. Tato aktivita se proto zaměřuje na vytvoření odborného zázemí. Bude provedena rešerše aktuálních forem obchodování a vytvořen, „edukační kufřík“ obsahující pracovní listy a kazuistiky. Součástí je interní seminář pro pracovníky NZDM, který zajistí jejich připravenost reagovat na dotazy klientek a zvýší kvalitu poskytované prevence. Realizace této aktivity bude probíhat v přípravné fázi od září do října 2026.

KA02 Motivační a informační kampaň v prostředí NZDM

Cíl: Zvýšit povědomí o existenci projektu a motivovat minimálně 15 klientek k dobrovolné účasti na preventivních aktivitách.

Indikátory splnění: Vyvěšení 5 druhů informačních plakátů v prostorách zařízení a 5 tematických příspěvků a sociálních sítích zařízení.

Výstupy projektu: Zvýšený zájem cílové skupiny o problematiku bezpečného zaměstnání a pohybu v online prostoru.

Vzhledem k nízkoprahovému charakteru služby je nezbytné téma uvést neformálně a zajímavě. Na základě zkušeností z praxe víme, že adolescenti lépe reagují na vizuální podněty. Aktivita zahrnuje tvorbu plakátů s QR kódy vedoucími na krátké preventivní vzkazy. Pracovníci budou během kontaktní práce v zařízení aktivně téma otevírat a motivovat dívky k účasti na následných částech projektu. Kampaň bude probíhat v průběhu měsíce listopadu 2026.

KA03 Realizace edukační přednášky „Bezpečný start do práce“

Cíl: Předat teoretické základy o mechanismu obchodování s lidmi minimálně 10 dívkám z přímé cílové skupiny.

Indikátory splnění: Realizovaná přednáška a workshop vedené externími odborníky na problematiku obchodování s lidmi, prezenční listina účastnic, vyhodnocení vstupních a výstupních testů znalostí. Součástí projektu bude také vytvoření metodické příručky, která umožní pracovníkům NZDM v budoucnu realizovat tyto aktivity samostatně.

Výstupy projektu: Zvýšení teoretické informovanosti dívek o pojmech jako vykořisťování, nucená práce a varovné signály.

Tato aktivita představuje první, teoretickou část projektu. Přednáška je navržena tak, aby srozumitelnou formou vysvětlila formy náboru obětí a rizika spojená s klamavými pracovními nabídkami. Přednáška slouží jako nezbytný základ pro navazující praktický workshop a proběhne v prosinci 2026.

KA04 Interaktivní workshop zaměřený na nácvik krizových situací

Cíl: Posílit schopnost dívek rozpoznat rizikové situace a nácvikem asertivního chování zvýšit jejich bezpečnost.

Indikátory splnění: Realizovaný workshop, záznam z diskuse a vypracované pracovní listy s modelovými situacemi.

Výstupy projektu: Rozvoj kritického myšlení a praktických kompetencí v oblasti ochrany vlastních hranic u klientek NZDM.

Workshop tvoří jádro projektu a přímo navazuje na předchozí přednášku. Je zaměřen na aktivní zapojení účastnic. Klientky budou v malých skupinách pracovat s kazuistikami (reálnými příběhy) a zkoušet si formou her v rolích odmítnutí podezřelé nabídky. Tato aktivita napomáhá upevnění získaných poznatků a rozvíjí schopnost rozhodování v rizikových situacích. Realizace workshopu je plánovaná na leden až únor 2027.

KA05 Tvorba a distribuce krizových karet „Bezpečí do kapsy“

Cíl: Zajistit trvalou dostupnost kontaktů na specializované pomáhající organizace pro účastnice projektu.

Indikátory splnění: Tisk a distribuce minimálně 100 kusů krizových karet, vytvoření seznamu distribučních míst v rámci NZDM

Výstupy projektu: Zvýšená dostupnost krizové pomoci pro klientky v případě ohrožení prostřednictvím distribuovaných materiálů.

Aby projekt nezůstal pouze jednorázovou akcí, reaguje tato aktivita na potřebu mít důležité kontakty vždy při sobě. Budou vytvořeny diskrétní karty ve velikosti vizitky, které obsahují základní instrukce pro případ nouze a kontakty na Policii ČR, neziskovou organizaci La Strada a linky důvěry. Karty budou předávány po workshopu a budou volně dostupné v zařízení. Realizace proběhne v březnu 2027.

KA06 Zavedení specifického poradenství a hodin „Bezpečný prostor“

Cíl: Poskytnout individuální odbornou podporu klientkám, které se nacházejí v potenciálně rizikové situaci.

Indikátory splnění: Vyčlenění pravidelných konzultačních hodin, záznamy v deníku poradce, instalace anonymní schránky na dotazy.

Výstupy projektu: Včasná identifikace ohrožených klientek a jejich efektivní nasměrování do systému odborné pomoci.

Tato aktivita reaguje na potřebu soukromí při řešení citlivých témat. V prostorách NZDM bude zřízena anonymní schránka na dotazy a vyčleněny pravidelné hodiny pro individuální poradenství. Zde mohou klientky v bezpečném prostředí konzultovat konkrétní podezřelé brigády či vztahy. Tato aktivita propojuje preventivní projekt s každodenní sociální prací v zařízení. Realizace bude probíhat od února do června 2027.

KA07 Evaluace dopadu projektu a integrace do preventivního plánu

Cíl: Vyhodnotit účinnost pilotního projektu a zajistit jeho udržitelnost v rámci standardní preventivní péče NZDM.

Indikátory splnění: Závěrečná evaluační zpráva, aktualizovaný preventivní plán zařízení obsahující modul obchodování s lidmi.

Výstupy projektu: Metodika ověřená v praxi a připravená pro pravidelné využití v rámci preventivních aktivit zařízení.

Závěrečná aktivita se věnuje analýze dat získaných v průběhu realizace (zpětná vazba, výsledky testů). Na závěrečné poradě týmu dojde k reflexi přínosů a úpravě aktivit pro budoucí využití. Cílem je, aby se prevence obchodování s lidmi stala trvalou součástí nabídky služeb NZDM, čímž bude zajištěno efektivnější využití zdrojů a dlouhodobá ochrana cílové skupiny. Realizace proběhne v srpnu 2027.

Aktivita/dílčí aktivita	Indikátory/výstupy aktivit
1. Příprava metodiky a odborné školení týmu	• Vytvořená metodika preventivního programu • Záznam o proškolení týmu (prezenční listina) • Metodický balíček pro sociální pracovníky • Tým připravený na realizaci preventivních aktivit
2. Motivační a informační kampaň v prostředí NZDM	• Vyvěšení 5 druhů informačních plakátů v prostorách zařízení • Zveřejnění 5 tematických příspěvků na sociálních sítích • Počet oslovených klientek (min.15) • Zvýšená zájem cílové skupiny o problematiku bezpečného zaměstnání a online bezpečí
3. Realizace edukační přednášky „Bezpečný start do práce“	• Realizovaná přednáška • Prezenční listina účastnic (min.10) • Vyhodnocení vstupních a výstupních testů znalostí • Zvýšení teoretické informovanosti klientek o obchodování s lidmi, nucené práci a varovných signálech
4. Interaktivní workshop zaměřený na nácvik krizových situací	• Realizovaný workshop • Záznam z diskuse • Vypracované pracovní listy s modelovými situacemi • Rozvoj kritického myšlení a praktických kompetencí účastnic NZDM
5. Tvorba a distribuce krizových karet „Bezpečí do kapsy“	• Tisk a distribuce min.100 kusů karet • Vytvoření seznamu distribučních míst v rámci NZDM • Zvýšená dostupnost krizové pomoci pro klientky v ohrožení
6. Zavedení specifického poradenství a hodin „Bezpečný prostor“	• Vyčlenění pravidelných konzultačních hodin • Záznamy v deníku poradce • Instalace anonymní schránky na dotazy • Včasná identifikace ohrožených klientek a jejich nasměrování k odborné pomoci
7. Evaluace dopadu projektu a integrace do preventivního plánu	• Závěrečná evaluační zpráva • Aktualizovaný preventivní plán zařízení • Metodika ověřená v praxi a připravená pro pravidelné využití • Reflexe přínosů projektu a návrh úprav pro budoucí preventivní aktivity

Tabulka 2: Klíčové aktivity

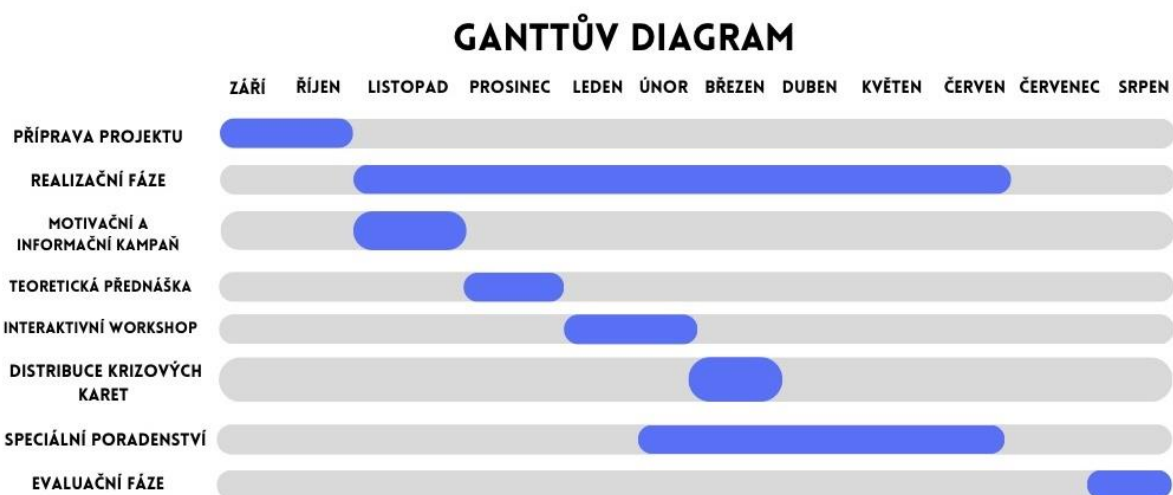
8.4 Harmonogram

Projekt zaměřený na prevenci obchodování s lidmi je rozdělen do tří hlavních fází: přípravy, realizace a evaluace. Každá z těchto etap má jasně vymezené klíčové aktivity (dále jen KA), jejich chronologické naplnění je nezbytné pro úspěšné dokončení projektu a zajištění jeho dlouhodobé udržitelnosti.

Přípravná fáze probíhá od září do října 2026 a jejím těžištěm je aktivita KA01. V tomto období dochází k plánování klíčových činností, řešerši aktuálních forem obchodování a tvorbě metodických podkladů, jako je „edukační kufřík“ s kazuistikami. Součástí je také odborné zaškolení realizačního týmu NZDM, které zajistí sjednocení znalostí a připravenost pracovníků odborně reagovat na dotazy klientek.

Realizační fáze tvoří jádro projektu a probíhá od listopadu 2026 do června 2027. Tato etapa je zahájena motivační a informační kampaní (KA02), která v listopadu 2026 využívá vizuální podněty a sociální sítě k oslovení cílové skupiny. Následuje vzdělávací blok, který v prosinci 2026 otevírá teoretická přednáška „Bezpečný start do práce“ (KA03). Na ni v období ledna až února 2027 přímo navazuje interaktivní workshop (KA04) zaměřený na nácvik asertivního chování a řešení krizových situací. Pro zajištění trvalé podpory jsou v březnu 2027 distribuovány diskrétní krizové karty „Bezpečí do kapsy“ (KA05). Celou realizační fázi (od února do června 2027) pak prostupuje aktivita KA06, která zavádí specifické poradenství a pravidelné hodiny „Bezpečný prostor“ včetně anonymní schránky na dotazy, což umožňuje včasnou identifikaci ohrožených dívek.

Poslední, evaluační fáze je plánovaná na srpen 2027 a realizuje se v rámci aktivity KA07. Tato etapa je zaměřena na komplexní vyhodnocení dopadů projektu, analýzu zpětné vazby od účastnic a reflexi týmu nad výsledky vstupních a výstupních testů. Cílem je na základě těchto informací upravit preventivní přístup a integrovat ověřenou metodiku do standardního preventivního plánu zařízení, čímž se prevence obchodování s lidmi stane trvalou součástí nabídky služeb NZDM.

Obrázek 1: Ganttův diagram

8.5 Management rizik

Realizace projektu s sebou nese potenciální rizika, která by mohla nepříznivě ovlivnit jeho zahájení, plynulý průběh nebo dosažení stanovených cílů a výstupů. Tato kapitola se věnuje identifikaci těchto potenciálních rizik a následné analýze preventivních opatření. Cílem je navrhnout konkrétní postupy, které umožní eliminovat či minimalizovat dopady těchto rizik na úspěšné dokončení projektu.

Riziko01: Nízká úroveň odborných znalostí a nejednotnost týmu (střední pravděpodobnost)

V rámci první klíčové aktivity (KA01) může dojít k situaci, kdy pracovníci NZDM nebudou mít dostatečnou kapacitu nebo motivaci pro hloubkové studium problematiky obchodování s lidmi. Riziko spočívá v tom, že bez kvalitního zaškolení a metodického vedení nebude tým schopen fundovaně odpovídat na dotazy klientek, což může snížit důvěryhodnost celého projektu. Téma může být vnímáno jako příliš vzdálené každodenní praxi. Předjetí tomuto riziku lze již v přípravné fázi na praktičnost metodiky. Preventivním opatřením je vytvoření „edukačního kufříku“, který nebude obsahovat jen teorii, ale konkrétní kazuistiky z českého prostředí. Je nutné personálu jasně vysvětlit, že se s těmito riziky mohou jejich klientky setkat v online prostoru nebo u podezřelých brigád, čímž se zvýší jejich profesní zájem.

Riziko 02: Nezájem a pasivita cílové skupiny vůči kampani (vyšší pravděpodobnost)

Při realizaci KA02 hrozí, že klientky budou informační plakáty a příspěvky na sociálních sítích ignorovat. Adolescentky v NZDM jsou často přesyceny informacemi a na klasické preventivní kampaně reagují s odstupem. Riziko spočívá v tom, že se nepodaří naplnit indikátor minimálně 15 motivovaných účastnic. Preventivním opatřením je využití moderních technologií, jako jsou QR kódy vedoucí na krátká, dynamická videa, a využití neformálního jazyka. Klíčovým nástrojem je zde aktivní kontaktní práce, kdy pracovníci nečekají, až dívky přijdou samy, ale téma otevírají nenásilně během běžných aktivit v zařízení.

Riziko 03: Obava z náročnosti tématu a stigmatizace účastnic (střední pravděpodobnost)

U edukační přednášky a workshopu (KA03 a KA04) existuje riziko, že klientky odmítnou účast z obavy, že téma je příliš „temné“ nebo že budou muset sdílet své osobní traumatické zážitky. Mohou mít strach, že účast na projektu o obchodování s lidmi z nich v očích vrstevníků dělá potenciální oběti. Aby se tomuto riziku předešlo, musí být kampaň i samotné aktivity prezentovány pod pozitivním a posilujícím názvem, jako je „Bezpečný start do práce“. Prevencí je důraz na rozvoj kompetencí a asertivity, nikoliv na vyvolání strachu. Metody prožitkové pedagogiky a práce v malých skupinách zajistí, že se aktivity nebudou podobat školní výuce, což zvýší ochotu dívek se zapojit.

Riziko 04: Nedůvěra v krizové nástroje a jejich nevyužívání (spíše nižší pravděpodobnost)

U distribuce krizových karet (KA05) může nastat situace, kdy klientky nebudou chtít kartu vlastnit z obavy, že by ji u nich mohl najít někdo z okolí (např. rodina nebo kamarádi). Riziko spočívá v tom, že karty skončí v koši a pomoc nebude v kritické chvíli dostupná. Preventivním opatřením je diskrétní design karty, která na první pohled vypadá jako běžná vizitka nebo slevová kartička. Je nutné klientkám vysvětlit, že karta slouží jako jejich „pojistka“ a je určena pro situace, kdy nebudou mít přístup k internetu nebo telefonu. Karty budou volně dostupné na více místech v zařízení, aby si je klientky mohly vzít anonymně bez přímé interakce s pracovníkem.

Riziko 05: Bariéry v individuálním poradenství a strach z prozrazení (střední pravděpodobnost)

Při zavádění hodin „Bezpečný prostor“ (KA06) hrozí, že klientky nebudou chtít do vyčleněného prostoru vstupovat, aby ostatní klienti zařízení neviděli, že řeší nějaký problém. Riziko spočívá v pocitu nálepkování těch, které službu využijí. Prevencí je umístění anonymní schránky na dotazy na místo, které není pod přímým dohledem ostatních klientů, a nabízení poradenství

jako běžné součástí individuálních rozhovorů, na které jsou klientky v NZDM zvyklé. Je zásadní opakovaně deklarovat mlčenlivost a bezpečí celého procesu.

Riziko 06: Formálnost evaluace a nedostatečné využití výsledků (nižší pravděpodobnost)

V poslední fázi (KA07) hrozí, že evaluace bude vnímaná pouze jako administrativní povinnost a získaná data nebudou reálně využita pro zlepšení služby. Riziko spočívá v tom, že se nepodaří projekt plnohodnotně integrovat do preventivního plánu zařízení. Tomuto riziku lze předejít zapojením celého týmu do závěrečné reflexe. Preventivním krokem je prezentace konkrétních úspěchů vedení organizace, což podpoří udržitelnost projektu a zajistí jeho finanční a personální podporu i v budoucích letech.

8.6 Rozpočet

Rozpočet projektu je sestaven na období od září 2026 do srpna 2027 a pokrývá veškeré náklady spojené s přípravou, realizací a následnou evaluací preventivního programu v prostředí NZDM. Finanční plán je navržen tak, aby reflektoval potřeby cílové skupiny a zajistil vysokou odbornou úroveň všech plánovaných aktivit.

Mezi hlavní položky rozpočtu patří náklady na odborné vzdělání a metodickou přípravu týmu (KA01). Tato částka pokrývá honorář za interní seminář a pořízení odborných zdrojů pro sestavení „edukačního kufříku“. Jelikož školení proběhne přímo v prostorách NZDM, není nutné do rozpočtu zahrnovat pronájem prostor. Významnou položku tvoří náklady na tvorbu a tisk propagačních a edukačních materiálů. Jedná se zejména o grafické zpracování a tisk pěti druhů informačních plakátů (KA02), výrobu pracovních listů pro workshop (KA04) a především profesionální tisk 100 kusů krizových karet, Bezpečí do kapsy“ (KA05), které vyžadují kvalitní a odolné provedení.

Součástí rozpočtu jsou také drobné náklady na materiální zajištění aktivit, jako je nákup kancelářských potřeb, zajištění drobného občerstvení po účastnících přednášky a workshopu a pořízení anonymní schránky na dotazy pro poradenské hodiny, „Bezpečný prostor“ (KA06).

Klíčovou roli v rámci financování hraje koordinátor projektu. Tato osoba bude zodpovědná za metodické vedení celého programu, dohled nad čerpáním rozpočtu, komunikaci s grafiky a tiskárnou a následné zpracování závěrečné evaluační zprávy (KA07). Je nezbytné, aby koordinátor disponoval zkušenostmi v oblasti sociální práce s mládeží, měl hluboký vhled do problematiky obchodování s lidmi a dokázal efektivně propojovat preventivní projekt s běžným

provozem zařízení. Koordinátor musí mít silné organizační schopnosti pro dodržení časového harmonogramu a schopnost citlivě komunikovat s cílovou skupinou i odbornými partnery.

Financování projektu bude zajištěno kombinací více zdrojů. Primárním zdrojem budou účelové dotace a granty zaměřené na prevenci rizikového chování, poskytované Ministerstvem práce a sociálních věcí (MPSV) nebo Ministerstvem vnitra (MV). Dále budou využity prostředky z krajských a městských dotačních programů určených na podporu sociálních služeb pro děti a mládež.

Vzhledem k inovativnímu charakteru projektu a zaměření na lidská práva je možné čerpat finance i z fondů Evropské unie nebo z nadací specializujících se na ochranu ohrožených skupin. Toto zajištění zdrojů zajistí finanční stabilitu projektu během celého jeho trvání.

Kategorie nákladů	Cena za jednotku (Kč)	Počet jednotek	Celkem (Kč)	Popis	Zdroje financování
Osobní výdaje			30 000,-		
Koordinátor projektu	30 000,-	1	30 000,-	Metodické vedení projektu, koordinace aktivit, komunikace s partnery, evaluace	Dotace, granty
Nákup služeb			18 000,-		
Lektor (odborný seminář)	8 000,-	1	8 000,-	Realizace odborného školení pro pracovníky NZDM	Dotace, granty
Grafik	5 000,-	1	5 000,-	Grafické zpracování plakátů a krizových karet	Dotace, granty
Tisk materiálů	5 000,-	1	5 000,-	Tisk plakátů, pracovních listů a krizových karet	Dotace, granty
Materiální náklady			10 000,-		
Edukační kufřík (pomůcky)	4 000,-	1	4 000,-	Pomůcky pro realizaci workshopů	Dotace, sponzoři
Kancelářské potřeby	2 000,-	1	2 000,-	Papíry, tisk, fixy apod.	Dotace

Občerstvení pro účastnice	2 000,-	1	2 000,-	Drobné občerstvení během aktivit	Dotace, dary
„Bezpečný prostor“ (schránka)	2 000,-	1	2 000,-	Pořízení anonymní schránky na dotazy	Vlastní zdroje
Provozní náklady			0,-	Prostory NZDM, energie hrazeny organizací	Vlastní zdroje
Celkem			58 000,-	Celkové náklady projektu	
Rezerva			5 000,-	Nepředvídatelné výdaje	
Celkový rozpočet			63 000,-		Dotace, granty, nadace

Tabulka 3: Rozpočet

8.7 Výsledky a přidaná hodnota projektu

Realizace projektu zaměřeného na prevenci obchodování s lidmi, zaměřeného především na dívky v prostředí NZDM přináší zásadní benefity nejen pro samotné klientky, ale i pro realizační tým a širší systém nízkoprahových sociálních služeb. Hlavním přínosem je proměna teoretické hrozby v konkrétní, uchopitelné téma, se kterým dokáže cílová skupina i odborný personál efektivně pracovat.

Pro samotné klientky (dívky) představuje projekt bezpečný prostor pro získání kritických kompetencí, které jim v běžném vzdělávacím systému chybí. Přidaná hodnota spočívá v posílení jejich asertivity a schopnosti rozpoznat varovné signály v online prostoru i při hledání pracovních nabídek. Díky kombinaci teoretických znalostí (KA03) a praktického nácviku (KA04) se snižuje jejich zranitelnost a posiluje se jejich schopnost chránit vlastní hranice. Distribuce krizových karet a zavedení hodin „Bezpečný prostor“ navíc klientkám dodává pocit jistoty, že v případě ohrožení existuje konkrétní, diskrétní a odborná cesta pomoci.

V rámci pracovního týmu NZDM je výsledkem projektu výrazná profesionalizace a zvýšení odbornosti v tématu, které bývá v praxi často opomíjeno pro svou komplexnost. Vytvořená metodika a „edukační kufřík“ (KA01) se stávají trvalým majetkem organizace, což umožňuje pracovníkům reagovat na rizika preventivně, nikoliv až při řešení následků krizových situací. Projekt tak napomáhá překonávat nejistotu pracovníků při komunikaci takto citlivých témat.

Významným systémovým výstupem je vytvoření funkční sítě kontaktů na specializované organizace (např. La Strada ČR, Projekt Magdala) a Policie ČR. Projekt tak nefunguje izolovaně, ale integruje NZDM do širšího systému ochrany lidských práv. Tato spolupráce zajišťuje, že v případě identifikace oběti obchodování s lidmi existuje jasný a rychlý mechanismus předání do odborné péče, což minimalizuje sekundární viktimizaci klientek.

V neposlední řadě spočívá přidaná hodnota v udržitelnosti a šířitelnosti projektu. Díky finální evaluaci a integraci modulu do preventivního plánu zařízení (KA07) se prevence obchodování s lidmi stává pevnou součástí nabídky služeb. Pilotní ověření v jednom zařízení může sloužit jako příklad dobré praxe pro ostatní nízkoprahové kluby v regionu či v celé České republice. Projekt tak dokazuje, že i v neformálním prostředí NZDM lze realizovat vysoce odbornou a efektivní prevenci.

Závěr

Cílem bakalářské práce bylo vytvořit návrh projektu zaměřeného na zvýšení informovanosti klientů nízkoprahového zařízení pro děti a mládež, zejména dívek, o problematice obchodování s lidmi, s důrazem na ženy jako oběti, a na posílení jejich schopnosti rozpoznat rizikové situace a chránit se před nimi.

Teoretická část práce se věnuje vymezení problematiky obchodování s lidmi se zaměřením na ženy. Rozebírá formy obchodování, sociální zázemí, identifikaci obětí, dopady i rizikové faktory. Pozornost je následně věnována sociální práci s touto cílovou skupinou, včetně relevantních teorií a metod, sociální politiky a také etických hledisek souvisejících s tématem.

V praktické části byla provedena analýza potřebnosti, která vycházela z rozhovorů s odborníky pracujícími s oběťmi obchodování s lidmi a z výpovědí žen, které se oběťmi staly. Tato zjištění poukázala na nedostatečnou informovanost mladých lidí o rizicích spojených s obchodováním s lidmi a na potřebu preventivních aktivit zaměřených zejména na dívky. Na základě těchto poznatků byl vytvořen návrh projektu, jehož součástí jsou klíčové aktivity, indikátory jejich splnění, očekávané výstupy a výsledky, dále také harmonogram, rozpočet, management rizik a logický rámec projektu.

Navrhovaný projekt představuje konkrétní nástroj, jak přispět ke zvýšení informovanosti a posílení ochranných kompetencí mladých lidí, zejména dívek. Zároveň může sloužit jako inspirace pro další preventivní programy a aktivity zaměřené na ohrožené skupiny v oblasti obchodování s lidmi.

Bibliografie

ARCIDIECÉZNÍ CHARITA PRAHA, 2026. *Projekt Magdala-pomoc obětem obchodování s lidmi*. [Online]. Dostupné z: <https://praha.charita.cz/magdala/>. [cit.2026-03-23]

BAŠTECKÁ, Bohumila, 2005. *Terénní krizová práce: psychosociální intervenční týmy*. Praha: Grada. Psyché. ISBN 80-247-0708-x.

Bibliografie

CLEVELAND CLINIC, 2022. *Stockholm syndrome*. [Online]. Cleveland Clinic. Dostupné z: <https://my.clevelandclinic.org/health/diseases/22387-stockholm-syndrome>. [cit. 2026-04-11]

ČEČOT, Vladimír, 2013. *Obchodovanie s ľuďmi, alebo, Otroctvo 21. storočia*. Sládkovičovo: Vysoká škola v Sládkovičove. ISBN 978-80-89267-90-3.

ČESKO, 1993. *Listina základních práv a svobod*. [Online]. Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky. Dostupné z: <https://www.psp.cz/docs/laws/listina.html> [cit. 2026-04-11]

ČESKO, 2015. Sdělení č. 18/2015 Sb. m. s., o sjednání Úmluvy Rady Evropy o opatřeních proti obchodování s lidmi. In: *Sbírka mezinárodních smluv České republiky*. [Online]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/ms/2015-18>. [cit. 2026-04-11]

ČÍRTKOVÁ, Ludmila, 2007. *Psychologie oběti*. In Čírtková, Ludmila, Vitoušová, Petra, et al. *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů*. 1. vyd. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-2014-2.

ENCYCLOPAEDIA BRITANNICA, 2024. *Stockholm syndrome*. [Online]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/science/Stockholm-syndrome>. [cit. 2026-04-11]

Etický kodex společnosti sociálních pracovníků v České republice. Praha: Společnost sociálních pracovníků ČR, z.s., 2006. [Online]. Dostupné z: [02 eticky_kodex_sspr.pdf](#) [cit. 2026-03-24]

EUROPEAN COMMISSION, 2026. *EU Strategy on Gender Equality 2026–2030*. [Online]. Brussels: European Commission. Dostupné z: https://ec.europa.eu/info/policies/justice-and-fundamental-rights/gender-equality/gender-equality-strategy_en [cit. 2026-04-10].

Europol, 2011. *Trafficking in Human Beings in the European Union, The Hague*. [Online]. Europol Public informatik. Dostupné z: <https://www.europol.europa.eu/sites/default/files/documents/trafficking-in-human-beings-in-the-european-union-2011.pdf>. [cit. 2026-02-13]

- FERENCIK, S. D., & RAMIREZ-HAMMOND, R., 2016. *Trauma-Informed Care: Best Practices and Protocols for Ohio's Domestic Violence Programs* [Online]. Dostupné z: http://www.odvn.org/Resource%20Center/TIA_2016_Final.pdf. [cit. 2026-03-11]
- FRÝBERT, Jiří a Alena PAŘÍZKOVÁ, 2016. Násilí v procesech marginalizace žen v oblasti poskytování placených sexuálních služeb. *Sociální práce/Sociálná práca*, č. 6. ISSN: 1213-6204
- HENDL, Jan a Jiří REMR, 2017. *Metody výzkumu a evaluace*. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-1192-1.
- HERMAN, Judith Lewis, 2015. *Trauma and recovery: the aftermath of violence - from domestic abuse to political terror*. New York: BasicBooks. ISBN 978-0-465-06171-6.
- Holanová, K. et al., 2007. *Instrukční manuál pro sociální a terénní pracovníky: Obchod s lidmi v ČR*. [Online]. Praha: Denoc, s.r.o. Dostupné z: <file:///C:/Users/Admin/Downloads/obchod-s-lidmi-v-cr.pdf>. [cit. 2026-03-11]
- HUNYADIOVÁ, Stanislava, 2012. *Krízová intervencia v pomáhajúcich profesiách*. Prešov: Ústav sociálnych vied a zdravotníctva bl. P.P. Gojdiča. ISBN 978-80-8132-060-6.
- INTERNATIONAL FEDERATION OF SOCIAL WORKERS, 2018. [Online]. Dostupné z: [Global Definition of Social Work – International Federation of Social Workers](#) [cit. 2026-03-15]
- INTERNATIONAL LABOUR ORGANIZATION, 2006. [Online]. *Convention concerning Forced or Compulsory Labour Geneva*. Dostupné z: https://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=NORMLEXPUB:12100:0::NO::P12100_ILO_CODE:C029. [cit. 2026-02-20]
- IOM MEDZINÁRODNÁ ORGANIZÁCIA PRE MIGRÁCIU, 2009. *Základné informácie o problematike obchodovania s ľuďmi*. [Online]. Dostupné z: file:///C:/Users/Admin/Downloads/iom_zakladne_informacie_o_obchodovani_s_ludmi.pdf [cit.2026-03-24]
- JEČNÁ, Pavlína, 2020. *Obchodování s lidmi v České republice*. [Online]. Olomouc. Bakalářská práce. Univerzita Palackého v Olomouci, Cyrilometodějská teologická fakulta. Dostupné z: <https://library.upol.cz/arl/upol/cs/csg/?repo=upolrepo&key=60759610382>. [cit.2026-03-24]
- KARAN, Abraar a Nathan B. HANSEN, 2018. [Online]. *Does the Stockholm syndrome affect female sex workers? The case for a "Sonagachi Syndrome"*. BMC International Health and Human Rights. Dostupné z: <https://doi.org/10.1186/s12914-018-0148-4>. [cit.2026-03-24]

- KLIMENTOVÁ, Eva, 2013. *Sociální práce: teorie a metody I: studijní text pro kombinované studium*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. Studijní opory. ISBN 978-80-244-3439-1.
- LA STRADA ČR, 2026. [Online]. Dostupné z: <https://www.strada.cz/> [cit. 2026-01-19].
- MATOUŠEK, Oldřich a kol., 2013. *Encyklopedie sociální práce*. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0366-7
- MATOUŠEK, Oldřich a kol., 2005. *Sociální práce v praxi: specifika různých cílových skupin a práce s nimi*. Praha: Portál. ISBN 80-7367-002-X.
- MATOUŠEK, Oldřich a kol., 2022. *Strategie a postupy v sociální práci*. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-1952-1.
- MERTL, Jan, 2023. *Sociální politika. 7., aktualizované a doplněné vydání*. Praha: Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7676-675-4.
- MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČR, 2023. *Strategie sociálního začleňování 2021–2030 (aktualizace 2023)*. [Online]. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí. Dostupné z: https://mpsv.gov.cz/documents/20142/225508/Strategie_socialniho_zaclenovani_2021-2030_aktualizace2023.pdf. [cit. 2026-03-28]
- MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČR, 2025. *Metodika reformy sociálních dávek: Státní sociální pomoc v praxi*. [Online]. Praha: MPSV. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/web/cz/reforma-davek> [cit. 2026-03-28].
- MINISTERSTVO VNITRA ČR, 2009. *Program podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi*. [Online]. Praha: Odbor prevence kriminality Ministerstva vnitra. Dostupné z: <https://mv.gov.cz/clanek/program-podpory-a-ochrany-obeti-obchodovani-s-lidmi.aspx>. [cit. 2026-04-9]
- MINISTERSTVO VNITRA ČR, 2024. *Zpráva o stavu obchodování s lidmi v České republice za rok 2023*. [Online]. Praha: Ministerstvo vnitra. Dostupné z: [file:///C:/Users/Admin/Downloads/Zprava_o_stavu_obchodovani_s_lidmi_v_CR_za_rok_2023_-_20240704%20\(4\).pdf](file:///C:/Users/Admin/Downloads/Zprava_o_stavu_obchodovani_s_lidmi_v_CR_za_rok_2023_-_20240704%20(4).pdf). [cit. 2026-04-11]
- MINISTERSTVO VNITRA ČR, 2025. *Zpráva o stavu obchodování s lidmi v České republice za rok 2024*. [Online]. Praha: Ministerstvo vnitra. Dostupné z: [file:///C:/Users/Admin/Downloads/Zprava_o_stavu_obchodovani_s_lidmi_v_CR_za_rok_2024_-_20250924%20\(6\).pdf](file:///C:/Users/Admin/Downloads/Zprava_o_stavu_obchodovani_s_lidmi_v_CR_za_rok_2024_-_20250924%20(6).pdf). [cit. 2026-03-28]

- MINISTERSTVO VNITRA ČR, 2022. *Zpráva o stavu obchodování s lidmi v České republice za rok 2021* [Online]. Praha: Ministerstvo vnitra. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/soubor/zprava-o-stavu-obchodovani-s-lidmi-v-cr-za-rok-2021-pdf.aspx>. [cit. 2026-04-11]
- MINISTERSTVO VNITRA ČR. *Národní strategie boje proti obchodování s lidmi v ČR na období 2020-2023*. [Online]. Dostupné z: [file:///C:/Users/Admin/Downloads/N%C3%A1rodn%C3%AD_strategie_boje_proti_obchodov%C3%A1n%C3%AD_s_lidmi_v_%C4%8CR_na_obdob%C3%AD_2020-2023%20\(5\).pdf](file:///C:/Users/Admin/Downloads/N%C3%A1rodn%C3%AD_strategie_boje_proti_obchodov%C3%A1n%C3%AD_s_lidmi_v_%C4%8CR_na_obdob%C3%AD_2020-2023%20(5).pdf) [cit.2026-04-9]
- MINISTERSTVO VNÚTRA SLOVENSKEJ REPUBLIKY, SLOVENSKÁ KATOLICKÁ CHARITA, 2020. *Vzdelávacia príručka o obchodovaní s ľuďmi pre pedagógov a sociálnych pracovníkov*.
- MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ ČR, 2015. *Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 18/2015 Sb. m. s.* [Online]. Dostupné z: 18/2015 Sb. m. s., 3. 3. 2015, smlouva platná pro ČR (nebo právní předchůdce), informativní znění s...[cit. 2026-03-24]
- MUSIL, Jan, VÁLKOVÁ, Jana, 2004. *Oběť trestného činu*. Praha: ASPI Publishing. ISBN 80-7357-026-2.
- NOVOTNÁ, Hedvika, Ondřej ŠPAČEK a Magdaléna ŠTOVÍČKOVÁ JANTULOVÁ, eds., 2019. *Metody výzkumu ve společenských vědách*. Praha: Fakulta humanitních studií Univerzity Karlovy. ISBN 978-80-7571-052-9.
- ORGANIZACE SPOJENÝCH NÁRODŮ (OSN), 2015. *Všeobecná deklarace lidských práv*. [Online]. Přijato 10. prosince 1948. Dostupné z: https://mzv.gov.cz/file/3156327/Vseobecna_deklarace_lidskych_prav.pdf. [cit. 2026-04-11]
- PAYNE, Malcolm, 2021. *Modern social work theory*. 5. vyd. London: Red Globe Press. ISBN 978-1-352-01108-1.
- RÁC, Ivan, 2020. *Práca s páchatel'mi domáceho násilia*. ISBN 978-80-558-1556-5.
- RATNER, Harvey, GEORGE, Evan a IVESON, Chris, 2012. *Solution Focused Brief Therapy: 100 Key Points and Techniques*. Online. 1. Vydání. Taylor & Francis Group. Edice 100 Key Points Series. Dostupné z: <https://www.proquest.com/docview/2130965019/2AE6ED558D064787PQ/1?accountid=16730&sourcetype=Books>. [cit. 2026-03-11]
- ROZKOŠ BEZ RIZIKA, 2026. *O nás*. [Online]. Dostupné z: <https://rozkosbezrizika.cz/> [cit. 2026-03-11].

SCARPA, Silvia, 2008. *Trafficking in human beings: modern slavery*. Oxford: Oxford University Press. ISBN 978-0-19-954190-4.

ŠPATENKOVÁ, Naděžda, 2011. *Krizová intervence pro praxi: 2., aktualizované a doplněné vydání*. [Online]. Grada. ISBN 978-80-247-7536-4. Dostupné také z: <https://www.bookport.cz/kniha/krizova-intervencepro-praxi-266/>. [cit. 2026-04-11]

UNITED NATIONS OFFICE ON DRUGS AND CRIME, 2015. *Trafficking in Persons for the Purpose of Organ Removal*. [Online]. Dostupné z: https://www.unodc.org/documents/human-trafficking/2015/UNODC_Assessment_Toolkit_TIP_for_the_Purpose_of_Organ_Removal.pdf

UNODC, 2020. *Global Report on Trafficking in Persons*. [Online]. Vídeň: United Nations Office on Drugs and Crime. Dostupné z: https://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/glotip/2020/GLOTiP_2020_15jan_web.pdf. [cit. 2026-04-11]

VODÁČKOVÁ, Daniela, 2020. *Krizová intervence. 4., aktualizované vydání*. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-1704-6.

Zákon 108/2006 Sb. ze dne 1. ledna 2007, o sociálních službách.

Zákon č. 141/1961 Sb. ze dne 1. ledna 1962, o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 40/2009 Sb. ze dne 1. ledna 2010, trestní zákoník.

Zákon č. 45/2013 Sb. ze dne 1. srpna 2013, o obětech trestných činů a o změně některých zákonů (zákon o obětech trestných činů).

ZATLOUKAL, Leoš, 2022. *Přístup zaměřený na řešení: Teorie a praxe*. [Online] [cit. 2026-04-11]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/profile/Leos-Zatloukal/publication/374005938_PŘÍSTUP_ZAMERENY_NA_REŠENÍ_TEORIE_A_PRAXE/links/650966fad5293c106cc6742b/PŘÍSTUP-ZAMERENY-NA-REŠENÍ-TEORIE-A-PRAXE.pdf. [cit. 2026-04-11]

ZBOŘILOVÁ, Klára, 2006. *Oběti trestných činů: Základy viktimologie*. In Gillernová, Ilona, Boukalová, Hedvika, et al. *Vybrané kapitoly z kriminalistické psychologie*. Praha: Karolinum. ISBN 80-246-1293-3.

ZEZULOVÁ, Jana, 2024. *Zpráva o činnosti národní zpravodajky-obchodování s lidmi a související problematika v ČR za rok 2023*. [Online]. Dostupné z: <https://verejnazaloba.cz/wp->

content/uploads/2024/06/Zpr%C3%A1va-NZ-2023-obchod-s-lidmi.pdf?utm_source=chatgpt.com [cit.2026-04-9]

ZIMMERMAN, Cathy, Mazed a HOSSAIN a Charlotte WATTS, 2011.[Online].Human trafficking and health: A conceptual model to inform policy, intervention and research. *Social Science & Medicine*. Dostupné z: <https://doi.org/10.1016/j.socscimed.2011.05.028>. [cit. 2026-04-11].

Anotace

Bakalářská práce s názvem „Sociální práce se ženami, které se staly oběťmi obchodování s lidmi“ se zaměřuje na problematiku obchodování s lidmi s důrazem na ženy jako oběti tohoto jevu. Cílem práce je navrhnout projekt zaměřený na zvýšení informovanosti klientů nízkoprahového zařízení pro děti a mládež, zejména dívek, o rizicích obchodování s lidmi a na posílení jejich schopnosti rozpoznat nebezpečné situace a účinně se před nimi chránit.

Teoretická část práce vymezuje základní pojmy související s obchodováním se ženami a představuje specifika sociální práce s oběťmi tohoto jevu. Dále se bakalářská práce věnuje propojení tématu s teoriemi a metodami sociální práce, sociální politikou a etikou.

Praktická část se zaměřuje na návrh konkrétního projektu, který vychází z analýzy potřebnosti cílové skupiny. Tato analýza je založena na rozhovorech s odborníky z praxe a zprostředkovaných výpovědích žen, které se staly oběťmi obchodování s lidmi. Součástí projektu jsou klíčové aktivity, indikátory jejich naplnění, očekávané výstupy a výsledky. Dále je řešen management rizik, harmonogram, rozpočet a logický rámec projektu.

Klíčová slova: obchodování s lidmi, ženy jako oběti, sociální práce, prevence, rizikové situace, nízkoprahové zařízení pro děti a mládež, projekt, informovanost, trauma

Annotation

This bachelor's thesis, titled "Social Work with Women Who Have Been Victims of Human Trafficking," focuses on the issue of human trafficking, with an emphasis on women as victims of this phenomenon. The aim of the thesis is to propose a project aimed at raising awareness among clients of a low-threshold facility for children and youth, particularly girls, about the risks of human trafficking and at strengthening their ability to recognize dangerous situations and effectively protect themselves from them.

The theoretical part of the thesis defines basic concepts related to trafficking in women and presents the specifics of social work with victims of this phenomenon. Furthermore, the bachelor's thesis explores the connection between the topic and theories and methods of social work, social policy, and ethics.

The practical part focuses on the design of a specific project based on an analysis of the target group's needs. This analysis is based on interviews with practitioners and testimonies from women who have been victims of human trafficking. The project includes key activities, indicators of their achievement, expected outputs, and outcomes. It also addresses risk management, a timeline, a budget, and the project's logical framework.

Keywords: human trafficking, women as victims, social work, prevention, high-risk situations, low-threshold facilities for children and youth, project, awareness, trauma

Resumé

Thesis theme: Social work with women victims of trafficking in human beings

This bachelor's thesis addresses the serious issue of human trafficking, with a specific focus on women as victims of this crime. Its main contribution is a proposal for a concrete prevention project targeting adolescents, particularly girls who attend low-threshold facilities for children and youth. The aim of this project is to teach adolescent girls to recognize dangerous situations in a timely manner, such as suspicious job offers, and to show them how they can effectively protect themselves from them. The theoretical section clearly explains that modern human trafficking is no longer limited to physical abductions but often involves psychological manipulation, with victims being exploited for forced prostitution or forced labour. The work also examines the social backgrounds of the most vulnerable women and describes in detail the severe consequences they face, including deep trauma and post-traumatic stress disorder. It also includes an overview of how victims are assisted by social workers and specialized organizations and what rights are guaranteed to them by law. To ensure the proposed project is as useful as possible in practice, research was conducted through interviews with experts and the women themselves who have endured this difficult experience. It was found that although assistance is available in our country for victims who have already been affected, the system is severely lacking in primary prevention. Young women often lack practical advice on how to safely look for a part-time job, how to vet an employer, or how to spot a manipulator online. The resulting prevention program therefore consists of a comprehensive set of activities, ranging from an educational lecture titled "A Safe Start to Work" to interactive workshops where girls practice safe responses to potential dangers using model situations. The project also introduces discreet emergency cards with important contacts called "Safety in Your Pocket" and establishes a "Safe Space"—special consultation hours with an anonymous suggestion box for questions. Furthermore, the entire proposal is carefully developed, including a timeline, budget, and risk assessment, making it a fully prepared tool ready for immediate practical use, through which young women can be protected even before they find themselves in real danger.

Přílohy

Struktura rozhovoru pro sociální pracovníky:

1) Úvodní otázky pro navázání kontaktu

- Můžete mi popsat svou profesní cestu a to, jak jste se dostala k práci s oběťmi obchodování s lidmi?
- Jak vypadá vaše práce v běžném pracovním dni a co považujete za její hlavní náplň?

2) Vnímání problému

- Jaké životní příběhy se u žen, které se stanou oběťmi obchodování s lidmi, podle vašich zkušeností nejčastěji objevují?
- Když se zamyslíte nad rizikovými faktory, co podle vás nejvíce přispívá k tomu, že se ženy dostanou do této situace?
- Jak se podle vás v posledních letech mění podoba obchodování s lidmi a potřeby obětí?

3) Potřeby klientek

- S jakými potřebami, obtížemi nebo očekáváními ženy nejčastěji vstupují do vaší služby? Můžete uvést konkrétní příklady?
- Které oblasti jejich života jsou podle vás nejvíce narušené nebo ohrožené a proč?
- U kterých potřeb se vám daří nejvíce dosahovat pozitivních změn? A které jsou dle vašich zkušeností nejobtížněji naplnitelné, případně proč tomu tak je?
- Jak se potřeby žen mění v průběhu jednotlivých fází vaší práce (např. při přijetí, během podpory, při osamostatnění)?

4) Sociální práce a poskytovaná podpora

- Jakými způsoby se snažíte ženy podporovat? Jaké metody či přístupy vnímáte jako nejefektivnější?
- Můžete popsat konkrétní situaci, kdy se vám podařilo klientce výrazně pomoci? Co podle vás přispělo k úspěchu?
- Jak probíhá spolupráce s dalšími institucemi a kdo je pro vás nejčastěji klíčovým partnerem?
- S jakými překážkami v systému pomoci se nejčastěji setkáváte? Jak tyto překážky ovlivňují práci s klientkami?

5) Reflexe a doporučení

- Jaké změny by podle vás mohly zlepšit dostupnost a kvalitu služeb pro oběti obchodování s lidmi?

- Co považujete za největší profesní výzvu v této oblasti? Jak se s ní vyrovnáváte?
- Jaké formy podpory (např. supervize, vzdělávání, metodické vedení) by vám nejvíce pomohly ve vaší práci a proč?
- Když se zamyslíte nad budoucností oblasti pomoci obětem obchodování s lidmi, jakým směrem by se podle vás měla ubírat?

Struktura rozhovoru pro oběti obchodování s lidmi:

1) Začátek rozhovoru – poznání a důvěra

- Můžete mi o sobě trochu povědět? Třeba odkud jste, co vás v životě baví nebo co máte ráda?
- Jak jste se dozvěděla o službě nebo organizaci, která vám pomáhá?
- Co vás přimělo požádat o pomoc?
- Jaké to pro vás bylo, když jste do služby nebo organizace poprvé přišla?

2) Období, kdy s vámi bylo obchodováno

- Můžete mi říct, jaké to pro vás bylo v době, kdy jste procházela tím těžkým obdobím?
- Cítila jste se tehdy spíš sama, nebo byl někdo, kdo se vám snažil pomoci?
- Co vám pomáhalo vydržet nebo mít naději, i když to bylo těžké?
- Pamatujete si, kdy jste poprvé začala věřit, že z té situace může být cesta ven?

3) Pomoc a podpora

- Jakou pomoc jste od organizace nebo pracovníků dostala?
- Co vám z toho pomohlo nejvíc?
- Jak jste se při tom cítila?
- Bylo něco, co vám pomohlo cítit se bezpečněji nebo klidněji?
- Pamatujete si chvíli, kdy jste si řekla, že už je to aspoň trochu lepší?

4) Návrat do běžného života

- Co pro vás bylo po té těžké době nejtěžší?
- Co vám tehdy nejvíc pomohlo zvládat každodenní život?
- Chybělo vám něco, co by vám tehdy pomohlo víc?
- Co jste v té době nejvíc potřebovala – třeba práci, bydlení, oporu, lidi kolem sebe?
- Jak se vám dařilo pomalu zase žít „normálně“?

5) Spolupráce se sociálními pracovníky

- Jak byste popsala lidi, kteří vám pomáhali?
- Co se vám na jejich přístupu líbilo nebo vám pomohlo?
- Bylo něco, co by podle vás mohli dělat trochu jinak nebo lépe?
- Co vám na lidech, kteří pomáhají, dává pocit důvěry a bezpečí?

6) Ohlédnutí a budoucnost

- Když se podíváte zpátky, co pro vás ta cesta znamená?
- Co se ve vašem životě od té doby změnilo?
- Co vám dnes pomáhá cítit se lépe nebo silnější?
- Co byste chtěla říct jiným ženám, které zažily něco podobného?
- Co si myslíte, že by ženám v takové situaci mohlo nejvíc pomoci, aby se mohly postavit na vlastní nohy?